

Bruk av captive forsikringsselskap i internasjonal olje- og energiforsikring – belyst ved Statoil Forsikring a.s.

Universitetet i Oslo
Det juridiske fakultet

Kandidatnummer:

662

Leveringsfrist:

25.11.2010

Antall ord:

17 999

Innholdsfortegnelse

<u>1</u>	<u>INTRODUKSJON OG INNLEDNING</u>	<u>4</u>
1.1	Utgangspunktet	4
1.2	Det rettslige utgangspunktet – forsikring av oljevirksomhet	7
1.3	Et skritt tilbake - det historiske utgangspunktet	9
<u>2</u>	<u>CAPTIVE SELSKAPER OG STATOIL FORSIKRING – ET SOFISTIKERT CAPTIVE.</u>	<u>11</u>
2.1	Captive forsikringsselskaper	12
2.1.1	Definisjon av captive forsikringsselskaper og rettslig regulering	12
2.1.2	Rettspraksis på området	16
2.1.3	Hensyn bak opprettelsen av captive forsikringsselskaper	19
2.2	Statoil Forsikring AS – selve Captivets virksomhet og metode	25
2.2.1	Statoil Forsikring AS – selve captivet	25
2.2.2	Hvilke risiko er Stafor involvert i?	27
2.2.3	Forsikringsorganisasjonen i Statoilkonsernet.	28
2.2.4	Illustrasjon av captivets risikoavdekning	29
<u>3</u>	<u>FRONTINGAVTALER OG BRUKEN AV O.I.L. – TO VIKTIGE FORSIKRINGSTEKNISKE VERKTØY FOR ET OLJECAPTIVE.</u>	<u>32</u>
3.1	Multinasjonal oljevirksomhet = jurisdiksjonelle utfordringer	32
3.1.1	Hva er et frontingarrangement?	32
3.1.2	Lisensiert og ulisensiert forsikring – utgangspunktet	34
3.1.3	Insolvensrisiko, drøfting av gjennomskjæringsklausuler og annen brukt sikring mot insolvens i frontingavtaler.	35
3.1.4	Eksempel på Stafors risikoavdekning gjennom en frontingavtale.	40

3.2	Gjensidig Energiforsikring - O.I.L (Oil Insurance Limited)	42
3.2.1	Definisjon av et gjensidig forsikringsselskap.	43
3.2.2	O.I.L. - Introduksjon og Historikk	45
3.2.3	Kriterier for medlemskap i O.I.L.	46
3.2.4	Kapasitet og begrensinger.	47
3.2.5	Poolstrukturen i selskapet.	49
3.2.6	Definisjon av sektorer	51
3.2.7	Medlemskap og RPP (rate og premie plan)	52
3.2.8	Eksempler på bruken av OIL i forsikringsprogrammer.	54
4	<u>STATENS PETROLEUMSFORSIKRINGSFOND – STATENS CAPTIVE?</u>	56
4.1	Petoro – Statens oljeselskap. Forsikring av Statens andeler.	56
4.1.1	Statens prinsipp om selvassurans – Statens Petroleumsforsikringsfond.	56
4.1.2	Beregningsmetode premie og skader.	59
4.1.3	Praksis i tilfeller uten partnerskap med Statoil.	60
5	<u>KONKRETE EKSEMPLER PÅ FORSIKRINGSLØSNINGER I STATOIL</u>	61
5.1	Statoil ASA's forsikringsbehov	61
5.2	Offshore driftsforsikringen – Reassuranseprogrammet for Statoil sin risikofinansiering på Norsk Kontinentalsokkel.	64
5.2.1	Statoil sitt reassuranseprogram for offshore drift	64
5.2.2	Stafor sin konkrete bruk av O.I.L. i reassuranseprogrammet	67
5.2.3	Effektiv og korrekt markedsprising	67
6	<u>OPPSUMMERING OG KONKLUSJON</u>	70
7	<u>LITTERATUR, LOVER, RETTSAVGJØRELSER OG ARTIKLER</u>	73

1 Introduksjon og innledning

1.1 Utgangspunktet

Mexico-Gulfen 20. april 2010:

Boreriggen "Deepwater Horizon" står i full fyr etter en eksplosjon, utløst av en ukontrollert utblåsning fra en oljebrønn som bores på om lag 1500 meters havdyp. Katastrofen er faktum, brannen viser seg umulig å slukke da en konstant strøm av olje og gass holder stadig liv i flammene. Skadene er så omfattende at riggen kantrer og synker snaut 2 dager senere. 11 mennesker mister livet. Tragedien overtar verdens nyhetsbilde, og det avsløres at Macondo-brønnen som riggen boret for oljeselskapet BP fortsetter å lekke store mengder olje ut i havet. Selskapet forsøker stadig mer kreative metoder for å stoppe lekkasjen, og arbeidet med å få brønnen under kontroll er massivt. Først den 19. september er brønnen endelig under kontroll, men verdens 3.største oljeutslipp er dessverre et faktum. Hvilke endelige følger ansvaret for brønnkontroll og forurensing får for de

---

¹ Bildet viser Transocean- riggen "Deepwater Horizon" i det den er i ferd med å synke i Mexico-Gulfen 22. april 2010.

involverte partene er foreløpig uklart. Erstatningskravene, oppryddingen og kostnadene forbundet med kontrolleringen av brønnen estimeres opp mot totalt 30 milliarder dollar.

Macondo-hendelsen² i Mexico-Gulfen våren 2010 viser at boring etter olje på havbunnen kan få katastrofale følger dersom ulykken er ute. Erstatningsansvaret kan også få katastrofale følger, ikke for miljø og menneskeliv, men for oljeselskapet. Et annet faktum som legger grunnlag for avhandlingen er at i vårt århundre blir oljeselskapene mer og mer internasjonale i sin virksomhet og ekspansjon. En betryggende og ansvarlig internasjonal drift kombinert med det å nå ekspansive forretningsmessige mål kan by på store utfordringer, også forsikringsmessig.

Hvilke forsikringsmetoder og mekanismer oljeselskapene konkret bruker vil være tema i denne fremstillingen, og fokus vil rettes spesielt mot captive forsikringsselskaper. Det foreligger ingen særskilt regulering for captive i norsk lovgivning, men allikevel finnes det norske captiver.

Men hva er egentlig et *captive*? Statoil har et slikt konserninternt forsikringsselskap, BP, Shell og andre store oljegiganter har det også. Hva innebærer dette, og hvilke hensyn kan ligge bak at et oljeselskap driver forsikringsvirksomhet? Statoil ASA er et multinasjonalt fullt integrert olje- og energiselskap, i dag med en risikoeksponering på over 3,7 milliarder dollar for enkelte aktiva. Statoil har siden 1985 forsikret seg selv gjennom et eget captive - Statoil Forsikring AS.

---

² Jeg bemerker at verken Statoil som oljeselskap eller Statoil Forsikring som assurandør (begge gjenstand for særskilt studie i denne avhandlingen) har vært involvert i katastrofehendelsen i Mexico-gulfen. Derimot er begge parter eksponert via virksomhet i området som sådan, og et scenario med en lignende alvorlig hendelse i Mexico-gulfen, eller for øvrig noe annet sted i verden kan ikke uten videre avfeies eller unngås å ta i betraktning i en risikovurdering.

Man kan videre spørre seg; ligger det potensielle interessekonflikter i at et datterselskap forsikrer morselskapet? Et spørsmål om ”vertikal forsikring” i tilknytning til Statoil og Statoil Forsikring ble avgjort i Oslo Byrett i 2000 og har ikke senere vært omtvistet. Dette behandles derfor ikke i denne fremstillingen. Derimot er hensikten her å beskrive og vurdere de forsikringstekniske mekanismer som benyttes innen energiforsikring.. I tillegg til captive selskap og studiet av Statoil Forsikring spesifikt, vil O.I.L. - en gjensidig forsikringsløsning gjøres rede for, samt behovet captiveene vil ha for fronting i fremmede jurisdiksjoner.

Gjensidig oljeforsikring, hva innebærer det? Studiet av Statoil Forsikring bringer naturlig O.I.L. på Bermuda naturlig inn i bildet, da samspillet med dette gjensidige selskapet er en viktig, og omtvistet del av captivets mekanismer.

Jeg vil også ta for meg statens engasjement i den nasjonale oljevirksomheten, den største aktøren på norsk kontinentalsokkel. Blir denne risikoen vurdert og behandlet av staten selv? Statens Direkte Økonomiske Engasjement (SDØE) ”driver også med forsikring” gjennom Statens Petroleumsforsikringsfond, men hvilke rettslige skranker ligger til grunn? Fremstillingen vil avsløre et nært forhold og samarbeid mellom Petroleumsforsikringsfondet og Statoil.

Som en illustrasjon på samspillet mellom fremstillingens temaer vil jeg avslutningsvis ta for meg og vurdere konkrete eksempler som er gjengitt med tillatelse fra Statoil Forsikring.

I tillegg til studier av litteratur og praksis er fremstillingen basert på informasjon innhentet og kunnskap opparbeidet gjennom til sammen 10 dagers studieopphold hos Statoil Forsikring i løpet av 2010.

1.2 Det rettslige utgangspunktet – forsikring av oljevirkksomhet

Petroleumsloven³ setter som utgangspunkt de rettslige skrankene for forsikring av virksomheten på norsk kontinentalsokkel. Hovedregelen om erstatningsansvar finner vi i § 7-3, 1.ledd: *”Rettighetshaver er erstatningsansvarlig for forurensningsskade uten hensyn til skyld.”*

”Forurensningsskade” defineres § 7-1 i 1. ledd, 1.pkt.: *”Med forurensningsskade menes skade eller tap som skyldes forurensning som følge av utstrømming eller utslipp av petroleum fra en innretning, herunder brønn, og utgifter til rimelige tiltak for å avverge eller begrense slik skade eller slikt tap samt skade eller tap som slike tiltak medfører.”*

Når det gjelder definisjonen av en *”innretning”*⁴ i Petroleumslovens forstand er dette i hovedsak definert og inntatt i bestemmelsens 2.ledd, 1.pkt på følgende måte: *”Skip som brukes stasjonært til boring anses som innretning.”*

I forskrift til lov om petroleumsvirkksomhet⁵ § 73, spesifiseres forsikringsbehovet nærmere på følgende måte i 1. ledd 2.pkt, bokstav a-c):

”I det minste må forsikringen omfatte: a) Skade på innretninger, b) forurensningsskade og annet ansvar overfor tredjemann, c) fjerning av vrak og opprydding som følge av uhell,”

Videre oppstiller bestemmelsens 3.ledd at: *”Ved forsikring som nevnt under første ledd bokstav a) til c) skal rettighetshaver sørge for rimelig forsikringsdekning ut fra hensynet til risikoeksponering og premiekostnader.”*

---

³ Lov om Petroleumsvirkksomhet nr 22. 1996.

⁴ Mer om forskjellige typer innretninger for offshore borevirksomhet bl.a hos Sharp, David: *Upstream and Offshore Energy Insurance*. (2009) s.36-40. (heretter Sharp)

⁵ FOR 1997 nr.653

Det foreligger også en årlig opplysningsplikt vedrørende forsikringsforhold for rettighetshaver jf. forskriftens § 73, 5.ledd.

Lovens ordlyd ”*erstatningsansvarlig for forurensningsskade uten hensyn til skyld*” angir et strengt lovfestet erstatningsansvar. Anvisninger om forsikring som form for sikkerhetsstillelse i forskriften viser at oljeselskapene har muligheter til pulverisering av denne risikoen gjennom forsikring. Lovgivningen har ingen legaldefinisjon av forsikringsbegrepet, men den alminnelige oppfattelsen innebærer en *risikooverføring*, ”*et forsikringsselskap overtar en risiko mot et vederlag*”⁶

Kravet om at rettighetshaver selv skal ”*sørge for rimelig forsikringsdekning ut fra hensynet til risikoeksponering og premiekostnader*” gav tidlig en praksis med bruk av captive selskaper også på norsk kontinentalsokkel. Et argument kan være å skulle profitere på de enorme forsikringspremiene dette generer. Derimot kanskje det viktigste hensynet er at selskapene ved en konstant ekspansjon i virksomhet og stadige utbygginger øker risikoeksponeringen og dermed også behovet for tilgjengelig kapasitet i form av kapital for å kunne oppfylle kravene. Den kapitalen kommersielle forsikringsaktører ønsker å stille til oljeselskapenes disposisjon er ikke alltid tilstrekkelig for å oppfylle rimelighetskravet når risikoeksponeringen når nye høyder, derfor har enkelte oljeselskap valgt å bygge opp sin egen forsikringskapasitet, gjennom captive selskap.

Faktorer som ”*rimelig dekning*” og ”*premierekostnader*”, ikke bare i Nordsjøen, men internasjonalt var nettopp også hovedhensynene bak opprettelsen av O.I.L. allerede i 1972.

Det strenge erstatningsansvaret på norsk kontinentalsokkel har ført til at også staten har funnet grunnlag for en lovfestet modifisering av prinsippet om selvassurans når det gjelder sin egen deltakelse i petroleumsvirksomheten.

---

⁶ Se også Bull, Hans Jacob: *Forsikringsrett*. Oslo (2008) s. 24 (heretter Bull)

1.3 Et skritt tilbake - det historiske utgangspunktet⁷

Hvorfor etablerte egentlig Statoil et eget captive forsikringsselskap? Det skulle vise seg at veien dit ikke var like enkel med staten som eier. Statoil ble som kjent opprinnelig etablert som et statlig oljeselskap, men i aksjeselskaps form. I den første perioden fra 1972 til 1983 ble det etablert en forsikringspolitikk med staten som 100 % eier. Selskapet var underlagt Oljedepartementet og formelt utgjorde oljeministeren selv Statoils generalforsamling alene. I starten var også forsikringsbehovet forholdsvis lite inntil utbyggingene av feltene i Nordsjøen skjøt fart. På midten av 70-tallet, da utbyggingen av Statoils 42 % andel i Stafjordfeltet tok til førte det til en omfattende politisk debatt om hvordan forsikringsbehovene skulle oppfylles. Det var tidlig på det rene at det norske forsikringsmarkedets kapasitet ikke på langt nær var tilstrekkelig nok, og at mesteparten av premiepengene derfor ville forsvinne ut over Norges grenser. Dette førte til at Finansdepartementet blandet seg inn, og krevde at Statoil, ”slik som andre statlige foretak”, skulle være selvassurandør. Dette startet en debatt mellom Statoil og OED på den ene siden, og Finansdepartementet på den andre. Statoil skulle utvikles som et kommersielt selskap og likte svært dårlig at Finansdepartementet skulle komme med føringer. Til slutt var det Statoilsiden som trakk den lengste strået, og det ble i første omgang vedtatt at Statoil skulle forsikres. Den neste utfordringen som dukket opp i denne sammenhengen var at de trengte et marked og konkurranse. Energiselskaperenes avhengighet av Lloyds-markedet i London var ”for stor” på det tidspunktet, og man ville nødig legge alle eggene i samme kurv, så allerede på slutten av 1979 ble O.I.L.⁸ på Bermuda kontaktet av representanter fra Statoil.

O.I.L. (Oil Insurance Limited) var i utgangspunktet etablert av amerikanske oljeselskap som opplevde å ikke få tilstrekkelig kommersiell risikoavdekning for sin virksomhet i Mexicogulfen. Spesielt brønnutblåsninger var vanskelig avdekket i oljeindustriens tidlige

---

⁷ Basert på samtaler med ledelsen i Statoil Forsikring.

⁸ Nærmere beskrevet i del 3.2

offshore periode, og helt tilbake i 1972 ble O.I.L. etablert med det formål i sikte å dele på kostnadene ved ukontrollerte utblåsninger.

Det ble ikke noe endelig O.I.L. medlemskap på Statoil før i 1993 men i mellomtiden, etter noen år avdekket i det kommersielle forsikringsmarkedet, kunne følgende leses i *Lloyds List* 20. februar 1985:

"Statoil to set up a captive insurance arm"

Etter omorganiseringen av Statoil i 1985 fikk endelig altså Statoil, på lik linje med bl.a. Norsk Hydro tillatelse til å etablere sitt eget captive forsikringsselskap i Norge.

2 Captive selskaper og Statoil Forsikring – et sofistikert captive.

I denne delen av avhandlingen vil jeg innledningsvis kort ta for meg og beskrive captive forsikringsselskap i generelle trekk. Umiddelbart vil nok de fleste spørre seg selv; Hva er et *captive* forsikringsselskap og hvorfor ønsker et konsern å forsikre seg selv? Hva skiller dette fra et ordinært forsikringsselskap? Nedenfor vil captive defineres og plasseres i norsk rett, samt vil det gjøres rede for de reguleringer som ligger til grunn for denne typen forsikringsvirksomhet. Rettspraksis omkring selskapstypen vil kort behandles, samt det vil gis et innblikk i hovedhensynene bak å inkludere et captive i en konsernsfære.

Deretter vil denne delen av avhandlingen konkret omhandle selskapet Statoil Forsikring a.s. Dette er per i dag et av verdens best kapitaliserte ”oljecaptive” og avdekker risiko i stor utstrekning for Statoil ASA og dets datterselskaper verden over.

2.1 Captive forsikringsselskaper

2.1.1 Definisjon av captive forsikringsselskaper og rettslig regulering

Hva er egentlig et captive forsikringsselskap? Et naturlig utgangspunkt er definisjonen i fremstillingen til Trine-Lise Wilhelmsen fra 1989, i hennes fremstilling ”Egenrisiko i Skadeforsikring”. Et captive forsikringsselskap, også kalt egenforsikringsselskap forstås hos Wilhelmsen som: *”et forsikringsselskap som er dannet, og eiet i sin helhet av et annet selskap som ikke driver forsikringsvirksomhet, og som har til oppgave å forsikre alle eller noen av dette selskapets risiki.”* Videre sier Wilhelmsen; *”en forutsetning for å tale om et ”egenforsikringsselskap” eller ”captive” er dessuten at forsikringsvirksomheten kun tar sikte på å dekke risiki for eierselskapet og dets eventuelle datterselskaper, og ikke tegner forsikring for andre selskaper.”*⁹

Den 21 år gamle definisjonen hos Wilhelmsen angir et grunnleggende prinsipp for og en utfyllende og beskrivelse av denne typen selskaper. Den første delen av definisjonen er god, et captive er utvilsomt et selskap som er *”dannet, og eiet i sin helhet av et annet selskap som ikke driver forsikringsvirksomhet, og som har til oppgave å forsikre alle eller noen av dette selskapets risiki”*. Wilhelmsen nevner også kort i en fotnote at det både i eldre norske fremstillinger og også internasjonalt ofte gis en videre betydning av uttrykket captive. Dette stemmer også overens med forståelsen i nyere litteratur på området. Basert på dette finner jeg grunnlag for å si at den videre forutsetningen som oppstilles i definisjonens siste del er noe snever, spesielt sett i et norsk rettslig perspektiv, og kan teoretisk sett modifiseres noe.

---

⁹ Wilhelmsen, Trine-Lise: *Egenrisiko i Skadeforsikring* (1989), s. 21 flg. (heretter Wilhelmsen)

Jeg slår videre fast at captive selskaper registrert i Norge har en naturlig anledning til å tegne tredjemannsrisko¹⁰, dette gjennom sin konsesjon og lisensiering som ordinære skadeforsikringsselskap¹¹, og det ligger ingen begrensninger i norsk forsikringslovgivning for captive selskaper som sådan til å avdekke tredjemannsrisko, da det per i dag ikke finnes særskilte bestemmelser som regulerer captiver i norsk rett. Mangelen på særskilt regulering for captive selskaper er for øvrig drøftet i NOU 2008:20 om skadeforsikringsselskapenes virksomhet (s. 108-111), hvor Finanstilsynet og Banklovkommisjonen behandler dette i forbindelse med en mulig revidering av bestemmelser i forsikringslovgivningen. I NOU'en nevnes bl.a. utviklingen av captive selskaper og andre typer av selvforsikringsordninger som har dukket opp de senere år, og hvorvidt det er behov for en særskilt regulering i norsk forsikringslovgivning.

Jeg mener at sett i forhold til forsikringslovgivning som er mer spesifikk på området enn den norske, er hele Wilhelmsens definisjon noe mer treffende, da jurisdiksjoner som har særskilt lovgivning for captiver ofte setter rammer i nettopp lovverket om hvilke risiko et captive kan forsikre. I Vermont, USA, som er en populær hjemstat for captive selskaper og med en særskilt captivelovgivning er det eksplisitt uttrykt følgende: *"no pure captive insurance company may insure any risks other than those of its parent and affiliated companies or controlled unaffiliated business."*¹² Denne begrensningen stemmer godt overens med den originale ordlyden i Wilhelmsens forutsetning, og også med den alminnelige historiske oppfatningen av hva captive selskaper er.

Beskyttede og ubeskyttede celle-captiver, leie-captiver og kontoordninger er eksempler på avarter av captive forsikringsselskaper, og omfattes av captive-begrepet i vid forstand.

---

¹⁰ Tredjemannsrisko her forstått som både forsikring av første- og tredjeparts risiko tilhørende selskaper utenfor captivets tilhørende konsernsfære, men også omfattende tredjepartsrisiko (ansvar) utad for selskaper innenfor konsernsfæren. Hva Wilhelmsen egentlig legger i ordene *"ikke tegner forsikring for andre selskaper"* fremkommer ikke klart i fremstillingen, men en naturlig språklig forståelse tilsier at dette er begrenset til første- og tredjepartsrisiko for selskaper utenfor captivets konsernsfære.

¹¹ Lov om forsikringsselskaper, pensjonsforetak og deres virksomhet mv., av 2005 nr. 44. § 2-1 (heretter: Forsikringsvirksomhetsloven)

¹² Vermont Captive Statute, Section 6002 Licensing; authority a) (1)

De captive selskapene som er registrert i Norge i dag (totalt 29 stk¹³) er underlagt det samme tilsyn og reguleringer som øvrige skadeforsikringsselskap, og et søk i konsesjonsregisteret viser at et utvalg¹⁴ av de største norskregistrerte captive selskapene alle har konsesjon¹⁵ til å tegne tredjemannsrisko. Hvorvidt captivene i praksis benytter seg av denne adgangen er imidlertid noe annet. At et captive selskap er deltagende risikobærer i konsernselskapers tredjemannsrisko i form av ansvarsdekninger kan forekomme¹⁶. Derimot at et captive selskap skulle på en tilnærmet kommersiell basis konkurrere med ordinære skadeforsikringsselskaper om tredjemannsrisko finner jeg lite sannsynlig, og dette vil heller ikke være praktisk mulig i nevneverdig grad slik de fleste captivers organisasjon er satt opp per i dag.

Som en naturlig avgrensing i forhold til det underliggende temaet olje- og energiforsikring i denne avhandlingen vil jeg ikke gå nærmere inn på og sondre mellom de forskjellige varianter av captive selskaper, da det hovedsaklig er *heleide konserninterne captiver*¹⁷ som er mest benyttet innen energibransjen. Imidlertid er de heleide konserninterne captivene også gjenstand for en ytterligere oppdeling. Både hos Wilhelmsen og i annen litteratur¹⁸ på området sondres det mellom *direkte tegnende captiver*¹⁹ og *reassuranse captiver*²⁰. Det å

---

¹³ A.M. Best International Captive Report (2009). Samt kryssjekk mot Finanstilsynets Konsesjonsregister for Skadeforsikringsselskap - <http://finansstilsynet.no/no/Venstremeny/Konsesjonsregister/>. (heretter Konsesjonsregisteret)

¹⁴ Aker Insurance AS, Industriforsikring AS, Statkraft Forsikring AS, Statoil Forsikring a.s. og Telenor Forsikring AS.

¹⁵ Ihht. Forsikringsvirksomhetslovens konsesjonsklasser, §2-1

¹⁶ Forankret i praksis – tilegnet gjennom samtaler med bl.a. Statoil Forsikring og Industriforsikring.

¹⁷ Samsvarer med første del av Wilhelmsens definisjon.

¹⁸ Adkisson, Jay D.: *Captive Insurance Companies* (2006) (heretter Adkisson) og Klingenschmid, Florian: *Captive Insurance Companies in Risk Management* (2008) (heretter Klingenschmid)

¹⁹ Direkte tegnende captive - den captive typen som ligger nærmest et ordinært skadeforsikringsselskap. Denne typen captive avdekker risiko direkte fra datterselskapene og fungerer som oftest som en primærkanal for risikoavdekningen i konsernet. På samme måte har selskapet adgang til å dekke risiko direkte også fra tredjepart utenfor konsernsfæren dersom konsesjonen omfatter dette.

I utgangspunktet er direkte tegnende captiver ikke avhengig av et frontingselskap (les: annet forsikringsselskap) for å avdekke konsernets risiko, men dette utgangspunktet vil endre seg når det er tale om konsern med internasjonal virksomhet. Se nedenfor i del 3 om fronting for nærmere beskrivelse.

trekke et klart skille mellom disse to typene, og en særskilt behandling av hver enkelt finner jeg imidlertid heller ikke nødvendig for denne avhandlingens del. Grunnlaget for fraværet av dette skillet baseres på utviklingen av captivenes rolle i olje – og energibransjen og konsernernes etter hvert mer sofistikerte tilnærming til risiko, samt at ekspansjonen i oljeselskaperes både nasjonale og internasjonale virksomhet har ført til at captivene innen denne bransjen hovedsakelig opererer som en krysning av direkte tegnende og reassuranse captiver. Konkret vil dette også komme til syne gjennom studiet av Statoil Forsikring i del 2.2 flg. nedenfor.

Kreditttilsynsloven²¹ setter rammene for hvem som skal foreta tilsynet med forsikringsselskapene, samt hvordan tilsynet av virksomheten skal gjennomføres og organiseres. Finanstilsynet er rette tilsynsmyndighet og har gjennom Kreditttilsynsloven hjemlet adgang til å håndheve bestemmelsene om selskapene i Forsikringsvirksomhetsloven og Forsikringsavtaleloven.²² Herunder også de norske captive selskapene som i egenskap av sin virksomhet og konsesjonsklasser faller innunder disse lovbestemmelsene.

Norske selskaper har ikke utelukkende har sine captive registrert i Norge og under norsk lovgivning og jurisdiksjon. Såkalte ”offshore-captives” er også benyttet av norske selskaper. Generelt sett har captive et rykte som ”skatteparadiselskap”, og registreringsstatistikk²³ støtter helt klart opp om et slikt utsagn. Eksempelvis så troner Bermuda og Cayman Islands klart øverst på listen over land med flest registrerte captive. I tillegg er den amerikanske staten Vermont også et populært domisil for captiver. Disse populære jurisdiksjonene har egen lovgivning og konsesjonsbestemmelser for nettopp captive selskaper.²⁴

---

²⁰ Reassuranse captive – avdekker risikoen fra datterselskapene på reassuransebasis, som cesjonar. I disse tilfellene må det benyttes et frontingselskap, da et rent reassuranse captive ikke vil ha noen lisens for direkte tegning av risiko, uansett jurisdiksjon.

²¹ Lov om tilsynet for kredittinstitusjoner, forsikringsselskaper og verdipapirhandel mv. av 7. des 1956 nr. 1.

²² Lov om forsikringsavtaler, av 1989 nr.69 (heretter: FAL)

²³ A.M.Best. *Bestlink – Captive Register*.

²⁴ Mer om captiver og captivers lisensiering og lovgivning i skatteparadiser hos Adkisson s. 23 og 44 flg.

Når det gjelder de nordiske landene²⁵ er imidlertid trenden at de større industri- og energiselskapene registrerer sine captive i hjemlandet, og da med konsesjon i form av ordinært skadeforsikringsselskap. Sett i et norsk perspektiv og med tanke på den norske stats involvering i norsk næringsliv kan noe av hovedgrunnen til nettopp dette tenkes å være at helt eller delvis statseide selskaper kan ha problemer med å forsvare en utflytting av sin kapitalbase til et såkalt ”skatteparadis”, selv om lovgivningen i en slik jurisdiksjon skulle være mer lagt til rette for captive selskaper enn norsk forsikringslovgivning. Jeg bemerker at i Norge har blant andre Aker-konsernet, Statkraft, Norsk Hydro, Telenor og Statoil sine captive forsikringsselskaper registrert under norsk jurisdiksjon og lovgivning.²⁶

2.1.2 Rettspraksis på området

Når det kommer til norsk rettspraksis omkring captive selskaper så ligger hovedvekten av denne på skatterettens område, da hovedsakelig tvister om skattefradragsrett til betalt forsikringspremie, og hvorvidt premiesettingen er korrekt. Hovedsaklige spørsmål behandlet er betraktninger om korrekte beregninger av forsikringspremie, akseptable beregningsmetoder, samt hvorvidt det foreligger skjønnsadgang omkring armlengdeprinsippet²⁷, jf. skattelovens § 13-1.

Relevansen av den foreliggende rettspraksisen på området kan synes å være begrenset i forhold til denne avhandlingens formål, da det er en bevisst avgrensing å ikke gå inn i den skattemessige siden av captivene i denne avhandlingen. Kort forklart er situasjonen i de aktuelle sakene at flere oljeselskaper på norsk sokkel har fått ligningen omgjort med grunnlag i at Oljeskattemyndighetene har hevdet at forsikringspremien betalt til eget captive, og som det har vært gjort skattemessig fradrag for, enten ikke har hatt egenskap av reell forsikring, eller at premieberegningen har vært feil.

---

²⁵ A.M.Best. *Captive Center 2008, Norway, Sweden and Denmark report*.

²⁶ Konsesjonsregisteret.

²⁷ Skattemessig prinsipp om inntekts og formuesforhold i interessefelleskap, hjemlet i Skattelovens § 13-1.

Mye av grunnlaget for at skattemessige hensyn er en gjennomgående underliggende faktor i rettpraksisen er nok ikke tilfeldig i tilknytning til oljebransjen, der dette temaet svært omstridt og aktuelt. For oljeselskapene i Norge er det 78% skatt på inntekter fra norsk sokkel (oljevirksomheten), men kun 28% ordinær skatt fra annen inntekt. I dette tilfelle vil det være incentiver fra morselskap til å flytte penger fra produserende forretningsenheter gjennom uforholdsmessige høye forsikringspremier, og i tillegg til å gjøre skattemessig fradrag for utgiften hos morselskapet, ta inntekten gjennom en profitt i captivet. For høye premierater i forhold til reell risiko og reelle skadeavsetninger kan generere et feilaktig overskudd i captivet som morselskapet kan tenkes å ta ut gjennom utbytte, eller urettmessig benytte til å oppbygge en tilleggskapasitet. Denne oppsparte kapitalen vil indirekte ha en skattefordel i forhold til kapital tilført gjennom annen inntekt generert av oljeproduksjon, som da allerede vil være belastet med tilleggsskatten.

Allikevel omtaler flere av de aktuelle skattedommene²⁸ generelle spørsmål og problemstillinger omkring captiver og også om bruken av frontingselskaper som det vil være naturlig å nevne her. I Rt 1995 s. 124 - Schlumberger dommen²⁹ drøfter nemlig Høyesterett et prinsipielt spørsmål omkring vilkårene for gyldigheten av forsikring³⁰ eller ikke. I dommen oppstiller Høyesterett to prinsipielle vilkår for at det skal være tale om reell forsikring, et formelt og et materielt.

Det formelle kravet er at det foreligger en forsikringsavtale som klart og tydelig overfører risikoen fra forsikringstaker til forsikringsgiver (captivet). I tillegg til at risikoen må ansees overført, er fremkommer det også et vagt krav om at mottakene selskap er underlagt en form for forsikringsmessig kontroll og lovgivning – med hensyn på reell sikring av forsikringstager. Det er derimot ikke spesifisert noen juridiksjonelle begrensninger for hvilke forsikringslovgivninger som kan gjøres gjeldende.

---

²⁸ Rt 1995 s. 124, Rt. 2001 s.1265, Rt.2002 s. 1247, LB-2006 nr. 88410 og TOSLO-2006-137671

²⁹ Domwell Schlumberger mot Staten v/Finansdepartementet.

³⁰ Jeg bemerker at det kan forekomme nyanser i begrepsbruken mellom skattelovens forsikringsbegrep og forsikringsavtalelovens termer. Allikevel finner jeg både det formelle og det materielle kravet passende for forsikring også i alminnelig forstand basert på den alminnelige oppfatningen gjort rede for i del 1.2.

Kravet om ”regulert forsikringsgiver” i tilknytning til det formelle kravet av hensyn til sikrede, fører over i det materielle kravet. Dette var først drøftet i Schlumberger-dommen og er: Captivet må ha evne til å møte kravene under forsikringspolisene. Sagt med andre ord, captivet må besitte den forsikringskapasitet³¹ som eksponeringen under den formelle forsikringsavtalens vilkår nødvendiggjør - eksponeringsprosenten³² i selskapet må ligge på et akseptabelt nivå.

Den rettspraksis som foreligger i etterkant av Schlumberger-dommen og hvor det er drøftet om ”det er tale om forsikring eller ikke”, relaterer seg til spørsmål omkring det materielle kravet, og kun opp mot utenlandsregistrerte captive³³ selskaper som ikke i utgangspunktet er underlagt norsk regulering.

I den rettspraksisen som foreligger omkring norskregistrerte oljecaptive er det i hovedsak armlengdeprinsippet ved premieberegning (internprising)³⁴ og eventuell fordel ved bruk av gjensidige forsikringsmekanismer³⁵ som er drøftet. Det er i disse sakene ikke drøftet det materielle kravet om hvorvidt captivet har evne til å møte kravene eller ikke.

Captiver med konsesjon i Norge er som nevnt underlagt norsk lovgivning og med de derunder gjeldende kapitalkrav og med en egenregningsmaksimal i forhold til sin eksponering basert på Finanstilsynets retningslinjer. Det vil med ganske stor sikkerhet

---

³¹ Forsikringskapasiteten til en forsikringsgiver er som kjent bygget opp gjennom kjøp av reassuranse eller gjennom aktiva i selskapet som kan stilles til disposisjon. Som oftest består kapasiteten av en kombinasjon av disse to elementene.

³² Eksponeringsprosenten ”gir uttrykk for forholdet mellom maksimalt tap ved en ulykkeshendelse og forsikringsselskapets solvenskapital”

³³ Delvis i Rt. 2001 s.1265 (Agip-dommen) samt ytterligere utdypet i Rt.2002 s. 1247 (Amoco)

³⁴ TOSLO-2006-137671. Statoildommen. Saken gjelder gyldigheten av avsagt kjennelse fra Klagenemda for Oljeskatt om uriktige premieberegninger til morselskapet i perioden fra 1993-1997. Totalt utgjørende en fordel på 545 millioner kroner av fradragsført forsikringspremie til captivet. Dommen er aktuell spesielt i forbindelse med metode for premieberegning til forretningsenhetene, samt omkring fordelene med gjensidige poolmedlemskap og forpliktelser knyttet til dette. Saken er anket til lagmannsretten og er berammet til høsten 2010.

³⁵ LB-2006 nr. 88410, Norsk Hydro Produksjon AS mot Oljeskattekontoret

kunne sies at solvenskravene til norskregistrerte forsikringsaktører gjør at disse automatisk oppfyller det materielle kravet om evne til å møte krav under polisene. En vurdering av regnskap og en reell eksponeringsvurdering/spredning for captiver faller også klart utenfor det juridiske temaet i denne avhandlingen. Dette vil heller ikke bli behandlet spesifikt under beskrivelsen av Statoil Forsikring.

Et balansert forhold³⁶ mellom mor og datterselskap i denne captive forsikring er viktig, slik at ikke en agenda for den ene eller parten skal kunne stilles spørsmålstegn ved.

Jeg utelukker derimot ikke at enkelte forsikringsavtaleforhold også i Norge kan gi grunnlag for en vurdering av det formelle kravet, men avhandlingens tema begrenser en behandling av dette.

2.1.3 Hensyn bak opprettelsen av captive forsikringsselskaper

I dette avsnittet vil jeg peke på noen hensyn for at oljeselskaper ofte velger captive selskaper som sin primære forsikringsmekanisme. Egenrisikoen selskapet velger å forvalte gjennom at captivet som datterselskap kan kreve premie fra de øvrige konsernselskapene for å avdekke denne risikoen. Nedenfor vil det belyses både noen juridiske og økonomiske hensyn forbundet med benyttelsen av et captive.

Før jeg går inn på de ulike hensynene bak et captive påpekes det at opprettelsen av et captive alltid bør ha et langsiktig perspektiv. Det vil sjelden eller aldri være hensyn som taler for en etablering av et captive selskap eller andre lignende løsninger for behandling av egenrisiko på kortsiktige termer. Spesielt i Norge, hvor captive forsikringsselskaper må etableres på lik linje med ordinære skadeforsikringsselskaper er det er på det rene at

---

³⁶ Om hvorvidt forholdet ”datter forsikrer mor”, også kalt ”vertikal forsikring” (sml. ”horisontal forsikring”), er gyldig forsikringsavtale er omtalt i artikkel av Skaar, Arvid Aage: *Vertikal Forsikring – fradragsrett for forsikringstagers premie til datterselskap (captive)*, publ. Revisjon og regnskap 1999 s. 42. Skaars konklusjon er senere støttet i en rettskraftig dom om vertikal forsikring i Statoil. Oslo Byrett, 17.april 2000. Denne saken er også omtalt senere i TOSLO-2006-137671. Forholdet mellom Statoil ASA og Stafor er ”gyldig forsikring”.

konsesjonssøknader, opprettelse av kapitalbase og en potensiell administrasjonsorganisasjon, samt reassuranseavtaler er etableringstiltak som krever et langsiktig perspektiv. En tommelfingerregel er at et selskap bør ha minst 6-7 millioner kroner³⁷ i årlig forsikringspremievolum, for å i det hele tatt vurdere opprettelsen og bruken av sofistikerte selvforsikringsordninger som captiver av ulik type.

Juridiske hensyn:

Forsterket dekning (Cover enhancement) – skreddersøm av vilkår gjennom et direkte tegnende captive

Fleksible dekninger og egen skreddersøm av vilkår tilpasset særskilte behov innad i selskapet er et hensyn som ligger til grunn for at mange bedrifter nettopp etablerer sitt eget captive. Spesielt aktuelt er dette for nye produkter og områder, hvor skadeomfang og historikk ikke er kjent og hvor kommersielle aktører da ikke ønsker å foreta full avdekking. Her kan en risikoavdekking deles inn lagvis, og captivet kan dekke grunnrisikoen mens for eksempel reassuransemarkedet kan plukke opp de øvre deler av risikoen.

Et godt eksempel på dette innenfor energibransjen er utvikling, forskning på og testing av vindmøller til havs. Ny bruk av en for så vidt gammel teknologi, men store verdier flytende i havet og ingen statistisk erfaring med verken skader eller virkningene av en eventuell feil forbundet med dette gjør at en del kommersielle aktører kvier seg for å tilby kapasitet til slike prosjekter.

Fremtidsutsiktene for oppstrøms oljeforsikring er i skrivende stund noe usikre.

Det kommersielle forsikringsmarkedets respons på Macondo-hendelsen i Mexicogulften i april 2010, og den usikkerheten knyttet til omfanget av erstatningene som vil bli fastsatt gjør at vilkårene for oljeselskapenes risikofinansiering straks har strammet noe til, både innen pris og fleksibilitet i dekningsomfang. I tillegg kan det tenkes hypotetisk at nye og strengere regler for obligatoriske forsikringsdekninger vil pålegges, og således vil hele bransjen ha et behov for dette. I et hardt forsikringsmarked kan slike påbud ramme oljeselskapene uforholdsmessig

---

³⁷ Klingenschmid, s. 19.

hardt, og kanskje for enkelte være tilnærmet umulig å få kjøpt avdekning for, i det minste til en markedsmessig forsvarbar pris. Her kommer fordelene med et captive inn. Har oljeselskapet allerede et godt kapitalisert captive kan dette godt tenkes brukt til å forsikre seg mot kostnader knyttet til et opprydningsansvar innen egen konsernsfære. Dette også uavhengig av captivets konsesjonsadgang for tredjepartsforsikring, da opprydningsansvar som hovedregel følger brønnkontrolldekningen³⁸ som er en førstepartsrisiko innen egen konsernsfære.

Hvis man ser hen til andre bransjer hvor captive forsikringsselskaper spesielt kan nyttegjøres når det gjelder forsterkning av deknninger er farmasi/legemiddel og matproduksjon. Ofte har disse selskapene en unormalt stor risiko knyttet til sitt produktansvar.

Økt kontroll med skadesituasjoner

Gjennom bruken av et direkte tegnende captive og dersom organisasjonen selv velger å sette erstatningene samt foreta oppgjør vil dette medføre en økt kontroll med skadeserstatningene. I tillegg vil et konsern med et direkte tegnende captive ha en fordel med sentralisert behandling og respons til skadesituasjoner. Konsernselskapene forholder seg kun til captivet og dermed kun parter innen egen konsernsfære. Captivet på sin side vil fungere som en sentralisert kanal mot det kommersielle forsikringsmarkedet og eventuelle reassurandører.

Økonomiske hensyn:

Captivet gir finansinntekter direkte tilbake til morselskapet.

Premieinntekter + provisjoner - reserveavsetninger = overskudd som kan investeres og gi avkastning. Dersom captivets forsikringsmessige drift og investeringer gir et positivt resultat kan dette tas ut som utbytte på vanlig måte i henhold til gjeldende selskapslovgivning. Derimot forekommer det oftere i praksis at overskuddet benyttes til å bygge opp kapasiteten til captivet. Egenkapitalen til captivet vil i alle tilfeller positivt tilføres morselskapets balanseregnskap. Vanlig praksis er også å benytte stabile finansielle

---

³⁸ Mer om brønnkontroll og prinsippene bak dekningen hos Sharp, s. 115 flg.

investeringsinstrumenter fremfor volatile, for å sikre at nettopp reservekapitalbasen i captivet, og dermed egenregningskapasiteten er forblir stabil.

Premiebesparelse gjennom direkte adgang til reassuransemarkedet

Normal praksis for både captive og ordinære skadeforsikringsselskaper er å benytte *reassuranse*³⁹, hovedsakelig av to grunner; enten for å bygge opp den nødvendige forsikringskapasitet (*kontraktsreassuranse*), eller som beskyttelse for enkelte av de eksponeringene de allerede har avdekket (*fakultativ reassuranse*). Selskapet kan benytte reassuransekontrakter for å bygge opp forsikringskapasitet, eller for å beskytte eksisterende kapasitet grunnet en for stor samlet eller enkelt risiko.

For direkte tegnende captive selskaper av mindre størrelse, eller i en oppbyggingsfase, er det alminnelig å benytte reassuranse i stor grad. Dette grunnet at den nødvendige egenregningskapasiteten i selskapet ikke er tiltrekkelig i forhold til den eksponeringen konsernet har. Som det vil vises av eksempelet med Statoil Forsikring i det følgende vil egenregningskapasiteten i et captive med profitable resultater øke over tid, og medføre en mulighet til større uavhengighet til det kommersielle forsikringsmarkedet på lengre sikt.

Et direkte tegnende captive vil gjennom sin rolle som lisensiert forsikringsselskap få en adgang til å operere i det kommersielle reassuransemarkedet. I en startfase vil et captive som oftest fungere som et verktøy for å avdekke konsernets egenrisiko med en modell som minner om en form for utvidet egenandel, og er på denne måten ikke involvert i storskader og katastrofemeldelser. Selv om captivet i noen tilfeller innehar teoretisk tilstrekkelig kapasitet til å klare seg uten beskyttelse for enkelte aktiva, gir det en fornuftig risikospredning mellom forskjellige kapitalbaser å benytte reassuranse, og man er sikret en solid plattform dersom en eller flere katastrofeligende hendelser skulle inntre. Kontinuitet og basis for videre langsiktig drift etter skadehendelser er essensielt for captivets eksistens.

---

³⁹ Mer om reassuranse, se for eksempel Bull s. 94-96 samt Gleditsch, Jon: *Reassuranse – Kort innføring* (1990). Eventuelt FNHweb: <http://fnh.no/no/Hoved/Fakta/Skadeforsikring/Skadeforsikring-a---a/Reassuranse>

For et konsern som vurderer captive som en risikofinansieringsløsning vil den interne adgangen til direkte forsikring fra captivet, og gjennom dette den direkte adgangen til reassuransemarkedene potensielt sett være kostnadsbesparende, samt kunne tilføre en tilleggssinntekt i form av reassuranseprovisjon til captivet.⁴⁰ Selve den direkte kostnadsbesparingen ligger i at reassuransepremiene i de aller fleste tilfeller vil være lavere priset enn premiesatsene konsernet ville ha blitt tilbudt i det direkte kommersielle forsikringsmarkedet, da denne inkluderer de kommersielle selskapenes iberegnete profitt.

Økt Risk Management fokus i konsernet

I forbindelse med bruken av et captive får selskapet ofte et sterkere fokus på generell risikostyring, både gjennom selve instrumentet i form av et heleid datterselskap hvis verdi påvirker konsernets balanse. Et captive som internt risikofinansieringsverktøy skaper dermed en bevissthet som når toppen av hierarkiet i konsernet, og også hjelper til å skape fokus nedover i organisasjonen, med tanke på at enhver skadehendelse i konsernnettverket vil direkte påvirke captivets resultat og konsernet som sådan. Hvorvidt bruken av captiver i realiteten bidrar til færre skadehendelser enn hos konserner uten slik grad av egenrisiko er ikke empirisk utforsket i sammenheng med denne avhandlingen.

Captive forsikring – kun fordeler?

Ovenfor har det vært fokusert på hensyn og virkninger som utelukkende gir fordeler og gevinst ved captive forsikringsselskaper, men det er vel så viktig å merke seg at det ikke nødvendigvis kun er utelukkende fordeler forbundet med captive selskaper. Som nevnt innledningsvis er det er dette forbeholdt finansielt solide aktører uansett bransje og industri, og det er klart at det å i første omgang opprette, og deretter å drifte et captive forsikringsselskap er kapitalkrevende.

---

⁴⁰ Provisjon mottatt for avgitt reassuranse. Denne marginen gir en profitt til captivet og kategoriseres regnskapsmessig som innkommende reassuranseprovisjon. Det vil si den marginen reassurandørene må gi slipp på for å få tilgang til premieinntektene fra captivet.

Kapitalkravene⁴¹ er ofte massive og man trenger en solid plattform for å kunne sikre videre drift etter en eventuell stor skadeutbetaling. På denne måten vil ikke et captive bare tilføre gevinst gjennom potensielle inntekter til morselskapet som påpekt over, men også binde opp store mengder kapital i avsetninger og reserver. Det er også viktig å merke seg at nettopp denne kapitalen heller ikke bare er forbundet med ordinær aksjeinvesteringsrisiko av ulik grad, slik morselskapet sannsynligvis ville forvaltet kapitalen dersom ikke et captive var etablert. Det tilkommer en ny usikkerhetsfaktor til den investerte kapitalen – tap som følge av en forsikringsmessig skadehendelse.

Det bemerkes at for de største oljeaktørene som utelukkende unnlater å benytte kommersiell forsikringsdekning (inkludert BP) er et av hovedargumentene avgjørelsen at den forsikringen man kjøper i realiteten kun innebærer en verdi i form av administrasjon og skadehåndtering. Selve erstatningen vil man på lengre sikt betale tilbake gjennom forsikringspremien. Dermed er selskapenes konklusjon at selve risikofinansieringen i form av kapitalbehovet er disse store finansielt solide konsernene best egnet til å foreta selv. I tillegg er det en uttalt oppfatning at fokuset selskapene har på sikkerhet og teknisk forebygging for å beskytte sin drift er så godt at de dermed ikke ønsker at eksterne aktører skal tilegne seg profitt på god drift i deres selskap. En personlig refleksjon her er hvorvidt nettopp BP og andre selskaper vil endre sitt syn på benyttelsen av forsikringsmarkedet når erstatningsfølgene av Macondo-hendelsen er avklart. Videre blir spørsmålet hvorvidt det kommersielle forsikringsmarkedet er villig til å tilby noe mer enn administrasjon til BP i fremtiden. Det er fremdeles litt for tidlig å trekke noen konklusjon på hvilke endelige følger hendelsen vil få for energiforsikringsmarkedet og fremtidig tilgjengelig markedskapasitet. Når endelig erstatningsoppgjør er gjennomført er det sannsynlig at dette vil sette en presedens for forsikringsselskapenes syn på denne typen risiko i fremtiden. Dette uavhengig av at det kommersielle markedet unngikk den største økonomiske smellen som følge av det faktum at BP er forsikret gjennom sitt captive, Jupiter Insurance Ltd.

---

⁴¹ FOR 2006 nr 1616 og FOR 1995 nr 482.

2.2 Statoil Forsikring AS – selve Captivets virksomhet og metode

2.2.1 Statoil Forsikring AS – selve captivet

Statoil Forsikring AS (heretter Stafor) er et heleid datterselskap av Statoil ASA og er engasjert i skadeforsikringsvirksomhet i hovedsak knyttet til Statoils operasjoner over hele verden. Stafor er registrert i Norge som et ordinært skadeforsikringsselskap selv om det forsikrer kun Statoilkonsernets aktiva. Stafor er dermed, på samme måte som øvrige norske skadeforsikringsselskaper, som utgangspunkt underlagt norsk forsikringslovgivning og tilsynsmyndigheter. Stafor er naturlig nok også underlagt de samme krav til egenkapital og forsikringstekniske reserveavsetninger, samt skattlovgivning som de øvrige konsesjonhavere for skadeforsikring i Norge. Jeg viser til avsnittet om rettslig regulering av captive selskap i Norge og slår fast at Stafor er underlagt de samme skranker som øvrige kommersielle skadeforsikringsselskaper.

Det kan stilles spørsmål om hvorvidt Stafor, som et heleid captive for et multinasjonalt oljeselskap mer hensiktmessig kunne vært registrert i en annen jurisdiksjon? Jurisdiksjonsmessig i forhold til finansiering og avdekning av risiko på norsk sokkel hadde ikke dette bydd på nevneverdige utfordringer.⁴² En annen og mer sentral faktor for registreringen i Norge utgjør nok at Statoil fra starten av var et 100 % statseid oljeselskap. Politiske årsaker gjorde det derfor tilnærmet umulig for Statoil på 80-tallet å etablere captivet i en skattegunstig jurisdiksjon, dersom selve målet med opprettelsen av captivet kun hadde vært å oppnå skattemessige fordeler.

Som en digresjon her bemerkes at i tillegg til at norsk domisil ble valgt ble heller ikke betegnelsen "captive" benyttet i startfasen. Dette var nettopp med tanke på å unngå spekulasjoner om opprettelsen var utelukkende skattemessig motivert fra Statoil sin side, da

---

⁴² Norge har åpent for ikke-lisensierte forsikringsgivere også utover EØS-adgangen. Fremstillingen vil ikke gå nærmere inn på dette.

captive selskaper på 80-tallet nok var mest kjent for å være skattegunstige forsikringsverktøy opprettet med nettopp dette formål for øye. I stedet ble betegnelsen ”selvforsikringsfond”⁴³ benyttet for å tone ned eventuelle spekulasjoner om skjulte hensikter fra media eller byråkrater.

Stafor har ingen ansatte som sådan. Selskapet har et styre bestående av 4 personer samt en forretningsfører som administrerer det formelle. Servicetjenestene captivet trenger i forbindelse med forsikringen av konsernets forretningsenheter er tjenester som kjøpes fra Statoils interne forsikringsavdeling og faktureres deretter. Dette gjør at personell med ulik kompetanse fra forsikringsavdelingen benyttes i captivet etter behov, og etableringen av en omfattende og kostbar organisasjon i selve Stafor selskapet er unødvendig.

Tjenestene forsikringsavdelingen utfører på oppdrag for Stafor kan deles inn i to hovedgrupper, de forsikringstekniske, og de administrative. Forsikringsteknisk har captivet behov for både håndtering av risikoanalyse/underwriting i forbindelse med egenregningsanalyser og hvor mye risiko som skal avdekkes i captivet. I tillegg kommer forhandling og vurdering av reassuranseavtaler, både mot frontingselskaper i egenskap av reassurandør og retrocesjonar, men også mot andre reassurandører i form av retrocedent-rollen. På administrasjonssiden er utstedelse av formelle polisedokument og sertifikater til foretningsenhetene, samt administrering av fakturaer, innbetalinger, endringer og selve utbetalingene av skadeserstatninger sentrale oppgaver som krever kyndig personell.

---

⁴³ Sml. med Statens Petroleumsforsikringsfond, behandlet i del 4 nedenfor. Det er åpenbart at Stafor har, og hadde også ved etablering, alle egenskaper for å betegnes som et captive forsikringsselskap fremfor selvforsikringsfond. Jeg nevner bla. registrert som eget rettssubjekt i aksjeselskaps form med risikokapital, samt konsesjon som skadeforsikringsselskap.

2.2.2 Hvilke risiko er Stafor involvert i?

Ifølge Statoilkonsernets forsikringspolicy⁴⁴ skal captivet vurderes som mekanisme for all avdekning av tingskade og avbruddsrisiko. Dette fører til at som utgangspunkt er Stafor involvert i Onshore og Offshore driftsforsikringer som en viktig og primær del av avdekningstrukturen. Det er i denne sammenhengen viktig å merke seg at Stafor kun forsikrer Statoil ASA sin interesse (les: eierandel), med andre ord Stafor fungerer som et heleid captive som kun tegner konserninterne risiko. Når det gjelder konsernets tredjepartsansvar⁴⁵ og dekningene for dette, kan det potensielt sett skape interessekonflikter dersom et datterselskap/søsterselskap (les: captivet) skulle fungere som primærverktøy for avdekningen av konsernets ansvarsforhold mot skadelidte tredjepersoner. I forhold til tredjemannsrisiko⁴⁶ er det stort sett i alle tilfeller hvor Statoil har eierinteresser på norsk kontinentalsokkel snakk om i partnerskap med andre oljeselskaper. I utgangspunktet kunne Stafor også avdekket risiko for andre lisensparter enn Statoil ASA, som følge av sin konsesjon som et ordinært skadeforsikringsselskap, men Stafor har som policy⁴⁷ å ikke tegne tredjemannsrisiko.

Jeg bemerker det kan forekomme tilfeller hvor ikke Stafor avdekker selve risikoen til andre partnere, men gjennom sin etablerte organisasjon administrerer nettopp denne. En nærmere beskrivelse av Stafors samarbeid med Statens Direkte Økonomiske Engasjement på norsk sokkel og Petroleumsforsikringsfondet følger nedenfor i del 4.

---

⁴⁴ Property and Casualty Insurance Policy – WR1857 (Internt Statoildokument). Forfatteren har blitt gitt tilgang til gjennomlesning av dokumentet men begrensinger på gjengivelse av dette.

⁴⁵ Tredjepartsansvar her forstått som ansvarsforsikring jf. FAL § 1-1(2) og FOR 1997 nr.653 § 73(1) b). Se også Bull s. 29, samt Arntzen, Andreas: *Ansvarsforsikring* (2000) s. 22-29, samt s. 288-290.

⁴⁶ Tredjemannsrisiko her definert som aktiva tilhørende selskaper utenfor Statoil konsernsfæren.

⁴⁷ Ref. WR 1857

2.2.3 Forsikringsorganisasjonen i Statoilkonsernet.

For den videre fremstillingen finner jeg det hensiktsmessig å beskrive forsikringsorganisasjonen i Statoil. Avdelingen teller per 2010, totalt 13 personer, fordelt på kontorer i Stavanger, Oslo og Houston. Under paraplyen finnes både forsikringsrådgivere, koordinatore, og selve captivet. Betegnet som henholdsvis underavdelingene Corporate, EPI og Stafor.

Corporate Insurance

Corporate Insurance er det som med rette kan kalles interne forsikringsrådgiverne i Statoil, sett ut ifra arbeidsoppgavene. For det første så håndterer enheten alle forsikringer hvor ikke Stafor deltar, men som Statoil plasserer i det kommersielle markedet; herunder konsernansvarsprogrammer, bilflåten, kontoreiendommer og alle mindre dekninger hvor det er hensiktsmessig for konsernet å benytte forsikringsmarkedet fremfor captivet. Kontakten med forsikringsmeglere, oppdateringer og håndtering av de interne prosessene for dekningene i det kommersielle markedet utføres av Corporate Insurance.

EPI – Exploration & Production Insurance.

Fungerer som en form for intern forsikringsmegler og har en rådgivende rolle for forretningsenhetene innen oppstrømsvirksomheten. EPI har en ”kundeorientert” tilnærming og er ansvarlig for rådgivning med tanke på dekningsomfang og kontrakter, og i tillegg innhenting, analyse og oppdatering av forsikringsverdier i forhold til offshore boring, drift og utbygninger, samt håndtering og koordinering av skadesaker fra nettverket av driftsenheter opp mot eksterne oppgjørskonsulenter. Det er også denne delen av forsikringsorganisasjonen som er lokalisert utenfor hovedkontoret i Stavanger, i henholdsvis Oslo og Houston (Texas). Sett utenifra virker det fordelaktig at EPI fungerer som en forlenget arm mot nettverket, og således kan bygge kunnskap fra begge sider til å yte nødvendig ekspertbistand. Med tanke på tidsforskjell og behovet for andre lokale tilpasninger er det hensiktsmessig å ha representasjon på amerikansk kontinent, tatt i betraktning Statoils ekspansive eierstrategi i blant annet USA, Canada og ikke minst Brasil.

Captivet – Statoil Forsikring AS (Stafor)

Captivet er hovedsakelig involvert på oppstrøms- og delvis nedstrøms-drift, samt transport og utbygginger som enten direkte- eller koassurandør. Captivet ansees internt i Statoil som ”et verktøy for å optimalisere konsernets risikoprofil, og ikke motsatt.”⁴⁸ Sagt med andre ord vil det si at captivet skal ha som primæroppgave å beskytte Statoil sine interesser og yte adekvat risikoavdekning, fremfor å utelukkende profitere på Statoilkonsernet i form av begrensede dekninger og uforholdsmessig høye risikopremier.

Men hvem er egentlig Stafors kunde?

Hver produksjonsinstallasjon eller lisens på norsk sokkel har sin egen dekning direkte tegnet i captivet. På driftsnivå er det gjennomført en sentralisering for forsikringshåndtering hos forretningsenhetene på norsk kontinentalsokkel gjennom UPN – Utvikling og Produksjon Norge. UPN håndterer forsikringene til de forskjellige enhetene på norsk sokkel, og jobber tett sammen med EPI (den interne rådgivningstjenesten) for å identifisere de behovene for avdekning de særskilte forretningsenhetene har. For utenlandske sokkeloperasjoner administreres dekningene hovedsakelig per jurisdiksjon, gjennom samarbeid mellom EPI og nettverket i den lokale driftsorganisasjonen,⁴⁹ fortrinnsvis RM/økonomifunksjoner.

2.2.4 Illustrasjon av captivets risikoavdekning

Ved en illustrasjon av captivets risikoavdekning er det hensiktmessig å skille mellom tre ulike varianter av Stafors involvering i risikoen, to av disse utdypes nedenfor, den tredje beskrives i del 3.1.5 nedenfor.

Direkte avdekning i captivet.

Basert på forrige avsnitt kan ta utgangspunkt i følgende tre parter i risikoavdekningen:

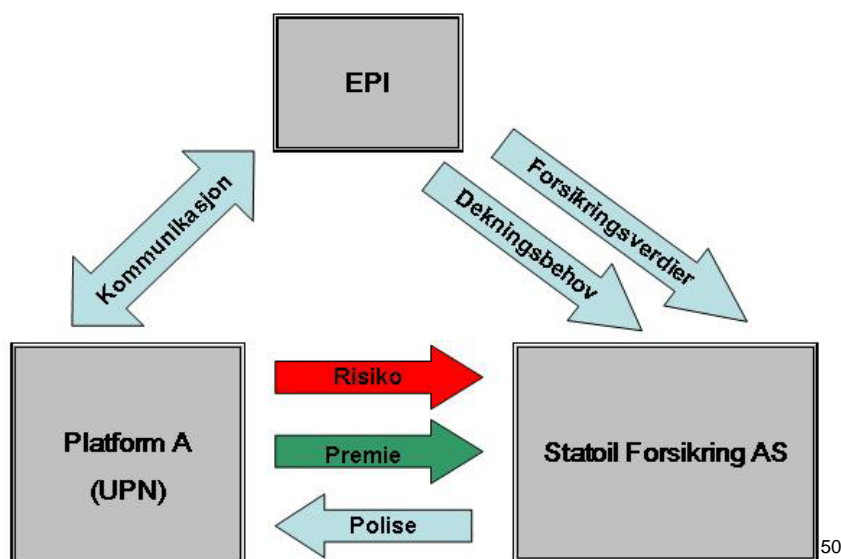
---

⁴⁸ Sitat: SFS INS, Statoil.

⁴⁹ Dette er også tilsvarende den modellen Norsk Hydro benytter for utenlandsoperasjoner i forhold til sitt captive, Industrieforsikring, med oppnevnte lokale forsikringsansvarlige i hver fremmed jurisdiksjon.

Forsikringstager:	Produksjonsenheten (Utvikling og Produksjon Norge - UPN)
Rådgiver/mellommann:	Exploration & Production Insurance (EPI).
Forsikringsgiver/Captivet:	Statoil Forsikring AS (Stafor)

Intern forsikringsflyt i Statoil

Avdekning av forretningsenheter som direkteforsikres i Stafor illustrert i modellen over. Captivet utsteder forsikringsbevis direkte til den enkelte forretningsenheten, og denne betaler forsikringspremie til Stafor.

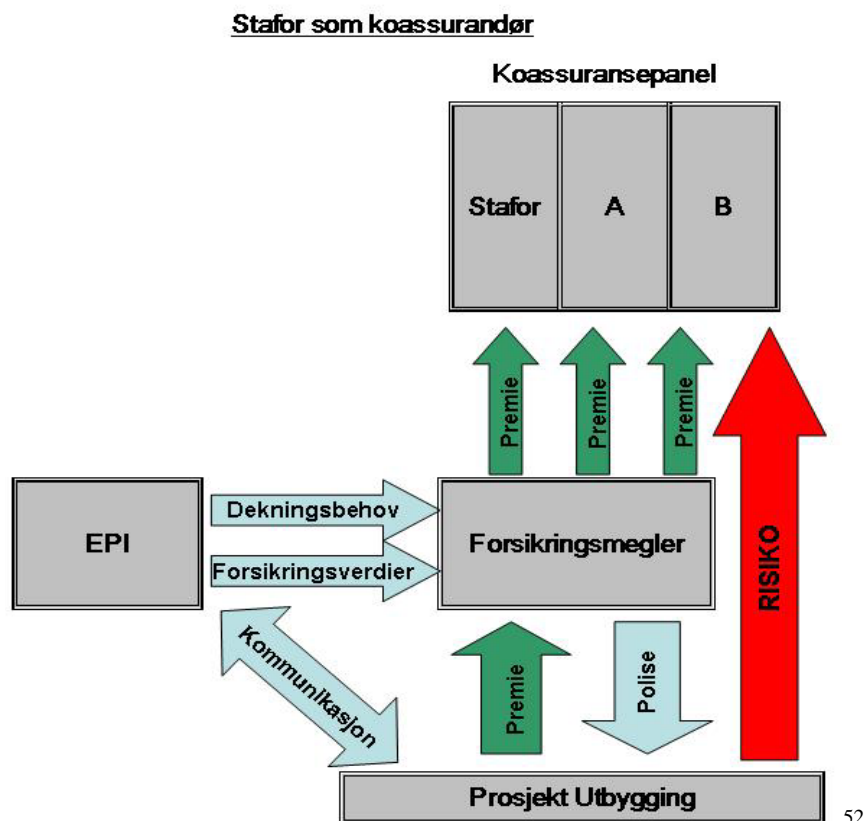
Captivet fungerer som et samlingspunkt og fronter som hovedregel de fleste poliser der det er involvert mot enhetene og blir herunder det eneste motpartsforholdet for forretningsenheten når det gjelder forsikring i disse tilfellene. EPI kommer inn som en rådgiver og mellommann, og står for kommunikasjonen mellom UPN og Stafor. EPI sin primæroppgave er å sørge for⁵¹ at enhetene gjennom UPN oppnår adekvat risikoavdekning.

Captivet som koassurandør

⁵⁰ Illustrasjonen er laget på bakgrunn av forklaringer og skisser fra Stafor. Som en forlengelse av illustrasjonen over vises det til modellen i del. 5.2.1 som konkret beskriver Stafors omfattende og kompliserte reassuranseprogram for driftsforsikringene på norsk sokkel.

⁵¹ Kan sammenlignes med forsikringsmeglers rolle i et kommersielt forsikringsforhold.

En annen form for avdekning av forretningsenheter er i de tilfellene hvor captivet deltar i en kommersiell koassuranse. Her deltar Stafor på lik linje med andre koassurandører, og det er normalt en ekstern forsikringsmegler involvert som håndterer premieflyt, poliser osv.

I disse tilfellene vil EPI fungere som Statoils forsikringskoordinator utad mot forsikringsmegleren, og gjennomgå verdier, dekningsomfang og lignende. Stafor vil her fungere som en del av koassuransepanelet med sin kapasitet, og følge vilkårene og prisingen fastsatt av lead underwriter i det kommersielle markedet.

⁵² Illustrasjonen er laget på bakgrunn av forklaringer og skisser fra Stafor.

3 Frontingavtaler og bruken av O.I.L. – to viktige forsikringstekniske verktøy for et oljecaptive.

Som en naturlig følge av Statoil Forsikrings operasjoner og metoder er det naturlig å også beskrive og drøfte bruken av to svært viktige forsikringstekniske verktøy for captivet.

3.1 Multinasjonal oljevirkksomhet = jurisdiksjonelle utfordringer

Kan egentlig et norskregistrert captive avdekke risiko direkte i fremmede jurisdiksjoner?

I mange tilfeller har både captive og ordinære forsikringsselskaper behov for en formell lokal forsikringsgiver som avdekker risikoen gjennom *fronting*, og dette er i de fleste tilfeller drevet av de utenlandske jurisdiksjoners lovgivning.

I det følgende vil jeg gå nærmere inn på hva et frontingarrangement er, noen av hensynene bak og virkningene av slike avtaler. Jeg vil også peke på enkelte typer klausuler som benyttes i slik avtaleforhold. Begrepet fronting i denne fremstillingen avgrenses til *captive-fronting*⁵³. Avslutningsvis i dette avsnittet vil det illustreres et eksempel på Stafor sin deltagelse i frontet risiko.

3.1.1 Hva er et frontingarrangement?

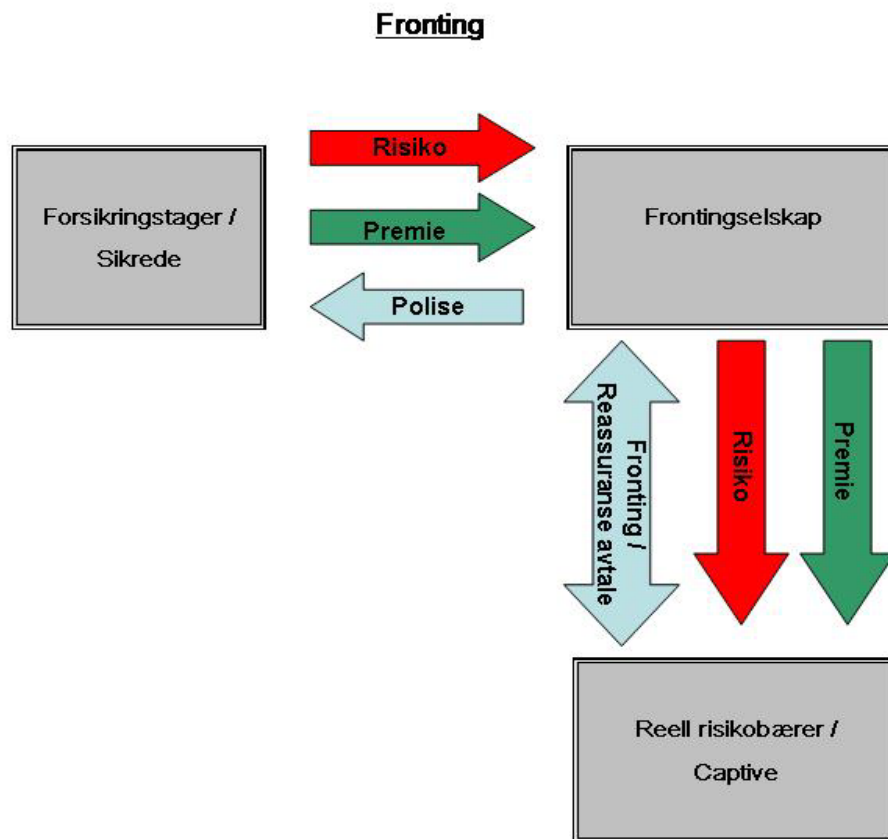
En *frontingarrangement* kan beskrives som en type service polise. Det frontende selskap utsteder en forsikringspolise og står som formell registrert forsikringsgiver i det landet der risikoen er lokalisert. Bak det frontende selskap står den egentlig forsikringsgiver/risikobærer (heretter kalt *captivet*) i sin egenskap av reassurandør. Forsikringstakeren forholder seg, og overfører risikoen til frontingselskapet. Dette utsteder polisedokument og administrerer forsikringsdekningene på vegne av captivet.

---

⁵³ Definert som et captive sin benyttelse av et annet forsikringsselskap som formell avtalepart på sine vegne.

Avtaleforholdet mellom captivet og frontingselskapet er regulert gjennom en reassuranseavtale (heretter kalt *frontingavtale*⁵⁴). Likhetstrekkende til ordinær reassuranse er mange, både i avtalemekanismer og praktiske formål. Gjennom et frontingarrangement vil et direkte tegnende captive opptre som reassuransecaptive. Captivet ønsker, men ikke er *lisensiert* til å avdekke risikoen direkte i den aktuelle jurisdiksjonen. Figuren nedenfor viser et typisk oppsett i et frontingarrangement.

55

Figuren viser hvordan det i utgangspunktet er et ordinært direkte forsikringsforhold mellom sikrede og frontingselskapet. Risiko overtas mot risikopremie, og forsikringsdokument utstedes. Det oppstår en forpliktelse for frontingselskapet som per det utstedte dokumentet

⁵⁴ Det er en nyansert forskjell på begrepet reassuranseavtale i fronting sammenheng, og i ordinær reassuranse sammenheng. For å unngå begrepsforvirring vil begrepet *frontingavtale* benyttes heretter.

⁵⁵ Illustrasjonen er laget på bakgrunn av forklaringer og skisser fra Stafor, innhentet 2010.

er formell risikobærer. Via en frontingavtale foregår det en ytterligere cesjon av risikoen videre til captivet.

3.1.2 Lisensiert og ulisensiert forsikring – utgangspunktet

For å avklare begreper benyttet i den øvrige fremstillingen er det viktig å trekke skillet mellom lisensiert og ulisensiert forsikring.

Admitted carrier / lisensiert forsikringsselskap er et forsikringsselskap som er lisensiert av og har konsesjon til å gjennomføre risikoavdekking i et bestemt land. Lokale regler og forsikringslovgivning kommer til anvendelse på selskapets virksomhet, reserveavsetning og markedsføring. Finansiell tilsynsmyndighet for selskapet kan være i landet hvor selskapet har hovedkvarter eller den lokale dersom det har virksomhet i flere land og opererer med filialer⁵⁶. Det motsatte tilfellet av et lisensiert forsikringsselskap, er naturlig nok et *ulisensiert forsikringsselskap*. Av skillet mellom de to kategoriseringene av forsikringsgiverer over stiller jeg opp følgende to definisjoner:

Admitted insurance / lisensiert forsikring.

Risiko avdekket av et lisensiert forsikringsselskap i jurisdiksjonen risikoen befinner seg. For å tale om lisensiert forsikring må risikoen være avdekket gjennom et selskap, agentur, eller en megler, hvis virksomhet og poliser er lisensiert og underlagt landets forsikringslovgivning.

Nonadmitted insurance / ulisensiert forsikring.

Definisjonen av ulisensiert forsikring er risiko avdekket av en utenlandsk assurandør, og som ikke er spesifikt lisensiert og lovmessig regulert i landet der risikoen befinner seg.

---

⁵⁶ Opprettelse av filialer (oversatt: branches) er en vanlig brukt metode for multinasjonale forsikringsselskap å oppnå en lisensiert status i en rekke land.

Ulik forsikringslovgivning i ulike jurisdiksjoner kan utgjøre store forskjeller på hvilke muligheter for risikoavdekning et captive har over landegrensene. I de tilfellene hvor lovfestede skranker er til hinder for og forbyr en direkteavdekning fra captivet blir et lisensiert frontingselskap en meget viktig partner for captivet.

3.1.3 Insolvensrisiko, drøfting av gjennomskjæringsklausuler og annen brukt sikring mot insolvens i frontingavtaler.

Vil en frontingavtale egentlig innbære noen form for risiko for frontende selskap?

I utgangspunktet skulle man tro at ved en frontingavtale hvor frontende selskap cederer hele risikoen videre til captivet (brutto-fronting⁵⁷) eller til et panel (netto fronting⁵⁸) reassurandører, vil det ikke være noen egentlig risiko for frontende selskap. Den frontede forsikringssummen vil i sin helhet dekkes opp av reassurandøren(e) som overtar risikoen. Allikevel vil det formelle risikoavdekkende selskap (les:fronteren) stå en *kredittrisiko* for at reassurandørene ikke kan innfri sine forpliktelser i frontingavtalen.

Begrepsbruken

I økonomifaget er *kredittrisiko* ("credit risk") definert som risikoen for at en part i et finansielt instrument påfører den annen part et tap ved å ikke være i stand til, eller å la være å innfri sin plikt i forhold til instrumentet partene er eksponert i.

---

⁵⁷ Brutto Fronting: Det frontende selskap cederer all risiko videre til captivet. Captivet blir dermed fronterens eneste motpartsforhold i risikoavdekkingen. Bak captivet vil det foreligge flere motpartsforhold da captivet kun ofte beholder en del av risikoen selv, og retrocederer deretter videre til sine reassurandører, enten ved hjelp av kvotereassurans eller en excedentkontrakt. I tilfelle en erstatningsutbetaling vil captivet være ansvarlig for hele risikoen overfor det frontende selskap, uavhengig av om reassurandørene kan innfri sine forpliktelser over for captivet.

⁵⁸ Netto Fronting: Captivet tilcederes kun den del av risikoen de ønsker å beholde i captivets egne bøker. (egenregning). De øvrige delene av totalrisikoen cederes av frontende selskap og fordeles mellom captivet og fakultative reassurandører. I tilfelle en erstatningsutbetaling vil captivet her kun være ansvarlig for sin andel/egenregningsdel av risikoen overfor det frontende selskap og vil ikke bli berørt av om de øvrige reassurandørene ikke kan innfri sine forpliktelser.

En fronting-avtale i forsikring konstruerer som hovedregel en ytterligere kredittrisiko for fronteren i forhold til en ordinær risikoavdekking⁵⁹. Når det gjelder frontingavtaler mener jeg at begrepet insolvensrisiko er mer passende når det snakkes om reassurandørens forhold og dette begrepet vil benyttes nedenfor.

Når det gjelder captive-fronting som avhandlingen utelukkende fokuserer på, så er det naturlig å skille mellom to forhold av insolvensrisiko:

Insolvensrisiko i fronting – sett fra fronterens ståsted.

Den første og mest åpenbare er insolvensrisikoen slik jeg ser det er at fronteren ikke får dekket sitt krav i bakhånd ved en dekningsmessig skadehendelse fordi captivet ikke kan oppfylle sine forpliktelser i henhold til frontingavtalen.

Insolvensrisiko i fronting – sett fra captivets ståsted.

Med tanke på at poliseforholdet er mellom frontingselskapet og sikrede kan det oppstå frykt fra captivet sin side at fronteren vil bli satt under konkursbehandling ved en insolvenssituasjon enten som følge av en skade under avtalen, eller andre forhold på fronterens side og dermed ikke kan gjøre opp sin forpliktelse overfor sikrede.

I noen jurisdiksjoner kan det tenkes at tilgjengeligheten på frontingselskaper med tilfredsstillende kredittverdighet er fraværende. Det betyr at ved en storskade finnes det en underliggende insolvensrisiko hvor captivet risikerer at fronteren ikke kan oppfylle sine forpliktelser i første ledd og foreta tilstrekkelig utbetaling til sikrede. Selv om det ovenfor er beskrevet at i utgangspunktet er frontende selskap ikke reell risikobærer, og det er captivet som i realiteten avdekker risikoen, så er det formelle direkte

---

⁵⁹ Jeg bemerker at gjennom ordinær direkte risikoavdekking er insolvensrisikoen i forhold til motparten minimal for forsikringselskapene – og begrenset til forsikringstakers evne til å betale risikopremie. Derimot kan den i slike forhold teoretisk tenkes tilstede for sikrede/forsikringstaker i den utstrekning selskapet ikke kan gjøre opp skaden i henhold til forpliktelsene forsikringsavtalen.

forsikringsavtaleforholdet⁶⁰ fortsatt mellom frontende selskap og sikrede, herav vil en skadeutbetaling først måtte foregå fra frontende selskap til sikrede, hvorpå frontende selskap normalt i ettertid innkrever fra captivet den utbetalte summen.

Dette forholdet kan i teorien skape et noe komplisert bilde for de enkelte av selskapene som tilbyr frontingtjenester fordi nettopp kravet til en tilgjengelig kontantstrøm kan i perioder være potensielt kostbart å opprettholde. Av denne grunn er de største multinasjonale forsikringsgigantene med stor kapitalbase som vil kunne drive mest lønnsom frontingservice med tanke på egne bøker. Dersom et forsikringsselskap med mindre kontantbeholdning skal oppfylle krav til avsetninger for potensielle utbetalinger, og potensielt sett i noen tilfeller måtte kjøpe tilgang til kapitalen for å tilby fronting, vil dette føre til store ekstra kostnader forbundet med å tilby frontingen som en administrasjonsservice.

Frykten for en økt insolvensrisiko og konkurs hos fronteren fremkalte en praksis med bruk av *gjennomskjæringsklausuler* i frontingavtalene. Det foreligger ikke noe konkret eksempel på ordlyd i en slik klausul. Det er imidlertid klart at virkningen er at de gir en direkte adgang for captivet til å holde sikrede skadesløs, uavhengig av om fronteren/cedenten kan innfri sin forpliktelse i den foreliggende forsikringsavtalen med sikrede.

Praksisen med bruken av disse har vært svært omstridt og flere forsikringsselskaper aksepterer ikke slike klausuler. Grunnen er at man kan spørre seg hvorvidt disse faktisk gir et riktig vern eller ikke ved å gi et uriktig avkall på bobestyrers rettigheter i en konkurssituasjon? En av bobestyrers hovedoppgaver er å sørge for et ryddig konkursoppgjør og at kreditorene blir behandlet i riktig prioritetsrekkefølge. Man kan også fra captivets perspektiv stille spørsmålsteget ved hvorvidt klausulen i verste fall skaper en dobbel forpliktelse ved å teoretisk sett skape både en forpliktelse overfor cedentens konkursbo gjennom frontingavtalen, men også til sikrede i form av en heftelse i gjennomskjæringsklausulen. Det er neppe praktisk mulig å omgå konkurslovgivningens sterke prinsipper ved å tilsidesette konkursboets rettigheter gjennom forsikringsvilkår.

---

⁶⁰ Sml. det formelle kravet i Schlumberger-dommen

Man kan også stille spørsmålet om hvorvidt en skadeutbetaling gjennom en gjennomskjæringsklausul faktisk vil la seg gjennomføre på lovlig vis? Her mener jeg konklusjonen i mange tilfeller må bli nei. Nettopp som påpekt ovenfor er et av hovedhensynene ved bruk av frontingselskap å sørge for en lovlig godkjent (admitted) poliseutstedelse, samt premiebetaling og skadeoppgjør i den aktuelle jurisdiksjonen. Uavhengig av dekningsmessighet under polisens vilkår og eller hvor mye captivet i sin rolle som reassurandør ønsker å gjøre sitt lokale datterselskap skadesløs, så vil captivets ulisensierte status (non-admitted) i mange tilfeller forhindre muligheten til gjennomføringen av en slik betaling. Jeg kan ikke se noe annet enn at en slik løsning må tolkes som en omgåelse av de jurisdiksjonelle skranker som nødvendiggjør frontingavtalen, og den praktiske virkningen vil bli som om frontingavtalen ikke forelå i utgangspunktet.

Markedspraksis viser at bruken av gjennomskjæringsklausuler i avtalemekanismene er i ferd med å fases ut, nettopp grunnet de uklare rettslige virkningene disse medfører.

Bruken av samtidige oppgjørsklausuler

Som en erstatning til den tilnærmet bortfalte bruken av gjennomskjæringsklausuler i frontingforhold, har det utviklet seg en praksis der man benytter såkalte ”samtidige oppgjørsklausuler” (simultaneous settlement clause), spesielt i avtaleforhold hvor det er snakk om fronting for katastrofeskader og andre storskadescenarioer. Samtidige oppgjørsklausuler er ofte enkelt formulert men regulerer et viktig forhold i ansvarsforholdet mellom fronter/cedent og captive/cesjonar. En typisk ordlyd i slike klausuler kan være:

”Captivets ansvar for skader dekket under frontingavtalen inntreffer på samme tidspunkt som fronteren/cedentens ansvar inntreffer under den originale polisen, og fronteren/cedenten kan umiddelbart kreve skadesløsholdelse fra captivet.”

I praksis blir det ofte satt en nedre grense for når muligheten til å kreve umiddelbar skadesløsholdelse inntreffer, slik at frekvensskader blir umiddelbart betalt ut av frontende selskap og heller krevd tilbake fra reassurandøren månedlig eller kvartalsvis.

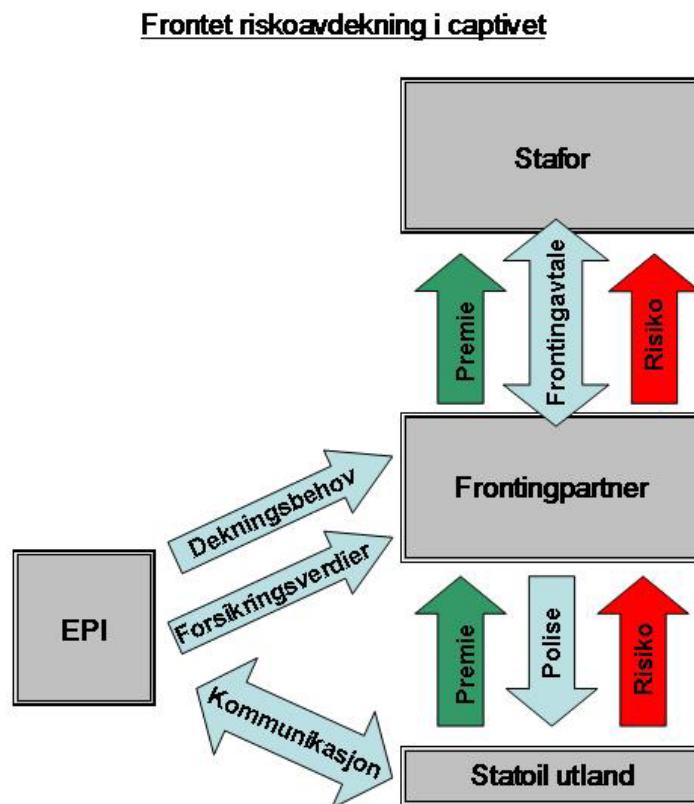
Samtidige oppgjørsklausuler vil slik jeg ser det gi en økt trygghet i avtalen for begge parter. Fra fronters perspektiv gir en dette primært en trygghet hvor man begrenser behovet for å foreta kontantavsetninger for skader hvor man ikke har mottatt og opptjent premie, men cedert denne videre som utgående reassuranse. Sekundært vil også det frontende selskap kunne begrense sin insolvensrisiko mot captivet ved å unngå store beløp i form av utestående fordringer mot captivet over en så lang periode at nye forhold kan spille inn på captivet finansielle situasjon.

På den annen side, fra captivets perspektiv gir en slik klausul trygghet om at fronteren/cedenten kan imøtekomme forpliktelsene overfor den sikrede, noe som åpenbart er i captivets interesse som reell risikobærer for søsterselskap i slike tilfeller. Klausulen eliminerer i stor grad risikoen for forhold som kan skape en likviditetsmangel i frontende selskap. Captivet sikrer således at hele hovedhensynet bak kjøpet av en forsikringsdekning blir ivaretatt uten å benytte en uklar gjennomskjæringsklausul; nemlig det å gjenopprette grunnlaget for inntekts ervervelse i form av dekning for skader som måtte oppstå.

Dersom et captive ønsker å sikre seg mot både frontingselskapets konkurrisiko grunnet andre avtaleforhold enn og bortfall, eller eventuelle manglende betalingsevne ved utbetaling av skadeerstatninger til captivets konsernsfære, kan det teoretisk sett virke hensiktsmessig å benytte både en gjennomskjæringsklausul og en samtidig oppgjørsklausul i frontingavtalen. Imidlertid, basert på avsnittet over er jeg av den oppfatning at utfallet av gjennomskjæringsklausuler er svært uklart, og en slik bruk bør helt klart unngås.

3.1.4 Eksempel på Stafor risikoavdekning gjennom en frontingavtale.

Som nevnt ovenfor i del 2.2.4 kan det for enkelte risikoer være snakk om en avdekning der captivet forsikrer risikoen, men hvor det er behov for frontingarrangementer av juridiske grunner. Dette er tilfellene hvor captivet fungerer som et reassuransecaptive.

Den mest hensiktsmessig struktur for slik avdekning er etter min mening, der det er mulig, en struktur uten involvering av forsikringsmegler i leddet mellom captive og frontingselskap. Her kan captivet uten problemer forholde seg til, og direkte forhandle med frontingpartneren, slik at kommunikasjon og ikke minst kontantstrømmen ved premie og skadehåndtering går gjennom færrest mulige ledd. Det er per i dag noe ulik praksis i hvordan strukturene ser ut, men en slik struktur vil for Stafor sin del se ut som illustrasjonen over. Her vil EPI fortsatt fungere som mellommann, men eneste forskjellen

fra den direkte avdekningen er at frontingpartneren har skjøvet Stafor et hakk opp i kjeden, og blir et mellomledd for formell lisensiert poliseutstedelse, premiebetaling og skadebehandling.

Det kan også tenkes kombinasjonsløsninger mellom koassuransse og frontingstrukturer. Typisk vil dette være tilfelle i utenlandske jurisdiksjoner der Stafors risikoappetitt eller kapasitet er noe begrenset i forhold til full avdekking i captivet. Her vil Stafor delta som koassurandør for en mindre andel, men risikoens jurisdiksjonelle plassering kan kreve lisensiert forsikringsgiver også for denne andelen. Illustrasjonen over vil følgelig måtte modifieres.

Som en tredje variant kan det også forekomme jurisdiksjonelle begrensninger⁶¹ på utcederingen av risiko til utenlandske reassurandører, noe som forandrer bildet ytterligere. Denne fremstillingen gir ikke rom for å gå nærmere inn i jurisdiksjonelle cesjonsforhold som særskilt kan påvirke behovet for fronting i spesielle jurisdiksjoner.

---

61 Som eksempel nevnes Brasiliansk reassuranselovgivning. Nærmere om dette i Clyde & Co LLP: *Latin America Focus, Brazil: Insurance & Reinsurance Update*. March 2009. Det nevnes også at som en konsekvens av en meget strengt regulert forsikringslovgivning har det store multinasjonale oljeselskapet Shell nå registrert et eget separat captive i Brasil, nettopp for å kunne avdekke risikoen forbundet med konsernets deltagelse i oljevirksomheten på brasiliansk sokkel.

3.2 Gjensidig Energiforsikring - O.I.L (Oil Insurance Limited)

Hvilke andre muligheter enn captive dekning har oljeselskapene når dekningene tilgjengelig i det kommersielle markedet ikke er tilstrekkelig, eller altfor kostbare på grunn av risikoens art?

Innledningsvis vil prinsippet gjensidige selskap generelt beskrives, før en introduksjon, historikk, dekninger, metode og egenskaper ved O.I.L. behandles. Avslutningsvis vil det gis eksempler på bruken av selskapet. Medlemskap og bruken av O.I.L., og hvorvidt bruken kan innebære en skattefordel for selskapene i forhold til oljebeskatningen, har også vært gjenstand for en rekke rettstvister i norske domstoler. Jeg vil ikke ta for meg skattemessige problemstillinger ved bruken av O.I.L i denne avhandlingen.

Oil Insurance Limited har ved flere anledninger endret strukturene som er beskrevet i det følgende. Senest i 2009 gjennomgikk selskapet både strukturelle og prinsipielle omfattende endringer. Disse er lagt til grunn for den følgende fremstillingen,⁶² og en beskrivelse og vurdering av tidligere gjeldende strukturer og forhold vil ikke gjennomføres her. Samtlige beskrivelser nedenfor er av forhold med virkning fra og med 1. januar 2010 og er således så godt oppdatert det lar seg gjøre.

---

⁶² Informasjonen til dette kapittelet er i hovedsak innhentet gjennom personlige samtaler med nåværende styreformann i O.I.L., Trygve Imsland. I tillegg er det benyttet innspill fra rettspraksis som beskriver O.I.L, samt de siste oppdateringer frigitt av O.I.L. ved forespørsel våren 2010.

3.2.1 Definisjon av et gjensidig forsikringsselskap.

Et gjensidig forsikringsselskap er en alternativ og ofte nødvendig måte for risikoavdekking i forhold til konvensjonell avdekking, enten gjennom et kommersielt forsikringsselskap, eller gjennom et captive. Gjensidige forsikringsselskaper kjennetegnes av at risikoen i utgangspunktet forblir hos virksomheten, i motsetning til risikooverføring til en assurandør som er vanlig ved konvensjonell risikoavdekking. I et gjensidig selskap vil kunder og eiergruppen være sammenfallende, og risikoen blir spredt mellom medlemsselskapene. Et viktig kjennetegn er at grupperingen av medlemsselskapene tilhører som oftest en avgrenset krets av virksomheter, for at det gjensidige risikobildet skal være så likt som mulig. For eksempel innenfor offshore energibransje vil risikobildet ha stort sett tilfredsstillende likhet, slik at flere selskaper kan gå sammen og spre risikoen seg imellom, fremfor å overføre dette til en assurandør. Kort og enkelt forklart er det organisert slik at ethvert medlem har en interesse i selskapet, og det blir etablert og forskuddsbetalt premie til et felles skadefond som utbetaler erstatning til medlemmene dersom de har en skade.

Allikevel er det mer komplekst enn som så. Det er for det første meget viktig at selskapet når en kritisk medlemsmasse slik at oppnåelsen av en tilfredsstillende risikospredning blant medlemmene er på plass, samt slik at også bidragene til skadefondet kan oppnå den ønskede og nødvendige forsikringskapasitet til potensielle utbetalinger. Videre er nøkkelen til et velfungerende gjensidig selskap at medlemmene har tilfredsstillende sikkerhet eller kredittrating.

Forholdene internt er regulert av selskapets vedtekter og en medlems- og aksjonær avtale, som angir innskuddskapital, premiekalkuleringer og avgrensingen av de risikoene som kan deklarerer. Medlemmene i selskapet er også sammen ansvarlig for selskapets forpliktelser, og et normalt prinsipp er at også en etterskuddspremie innkreves blant medlemmene for å dekke opp eventuelle underskudd som følge av tap.

Hvordan dette er organisert i praksis varierer fra selskap til selskap, og nedenfor vil vi se at O.I.L. kan pulverisere etterutligningen som følge av en skadehendelse utover en 5års periode,

også kalt *retroaktiv premie*. Jeg bemerker at enkelte gjensidige selskaper i Norge rettet mer mot forbrukermarkedet kan søke om å suspendere etterutligningsretten, slik at det ikke kan pålegges medlemmene en etterutligning.⁶³ Det er viktig å notere at gjensidige selskaper innen sjø- eller energiforsikring består utelukkende av profesjonelle parter som medlemmer. Disse selskapene har som regel blitt dannet som en følge av en bransje eller industri sitt behov for tilfredsstillende risikoavlastning, enten i form av kapasitetsmangel, behov for spesielle dekninger ikke tilgjengelige blant kommersielle aktører, eller at dekningene som er tilgjengelig er for kostbare. Av denne grunn mener jeg at ikke en suspensjon av etterutligningsretten for selskaper bestående utelukkende av profesjonelle parter er hensiktsmessig, heller tvert imot, da en spredning av kostnader gjennom etterutligning kan gi en annerledes kontantstrømsituasjon for medlemmene enn om hele premien inkludert en høy skadebuffer skulle forskuddsbetales. Vi skal likevel se i det følgende at for enkelte medlemmer i O.I.L. (les: Statoil) så kan det være hensiktsmessig å ikke benytte etterutligningsretten som følge av poolens struktur.

Visse fellestrekk gjør det naturlig å trekke linjer til et *rent-a-captive* eller såkalt *multinasjonal pooling*. Et gjensidig selskap vil allikevel bl.a. på eierforholdssiden stille seg ganske annerledes ved at det her er en rekke eiere av selskapet, og risikoen er heller ikke hovedsakelig konsernintern.

Den kanskje mest kjente formen for gjensidig selskap er selskaper etablert for avdekning av rederansvarsforsikring for skip, såkalte P&I-klubber. P&I står for Protection and Indemnity, og i slike P&I klubber går rederiene sammen om en fordeling av rederansvaret.⁶⁴

Videre er min oppfatning at fremstillingens tema avgrenser den fra å gå nærmere inn i norsk forsikringslovgivnings regulering av gjensidige selskapers virksomhet, da det for tiden ikke er noen aktive gjensidige norske selskaper spesifikt for energivirksomhet. I det følgende vil det fokuseres utelukkende på et gjensidig selskap for olje- og energivirksomhet, spesifikt O.I.L. og konkrete forholdet knyttet til dette.

---

⁶³ Mer om gjensidige selskapers etterutligning og suspensjon hos Bull. s.72

⁶⁴ Mer om P&I forsikring hos Gold, Edgar: *Gard Handbook on P&I Insurance, 5th Edition* (2002)

3.2.2 O.I.L. - Introduksjon og Historikk

Både i Nordsjøen og utviklingen av britisk og norsk kontinentalsokkel, samt blant annet i Mexico-gulven og deler av Alaskaområdene startet det opp en omfattende og ekspansiv utbygging av offshore oljevirkksomhet rundt begynnelsen av 70-tallet. To store og meget omfattende skadehendelser i starten av offshore oljeindustriens dager gjorde at skadeforsikringsmarkedet for oljeselskaperes eiendeler hardnet kraftig og reduserte tilgjengelig kapasitet i markedet. De store oljeaktørene sto dermed overfor valget mellom å kjøpe redusert kapasitet til overpris, danne selvassuranseløsninger i form av enten captive forsikringsselskaper, eller å la risikoen være en stor usikret del av selskapets balanse. For de litt mindre aktørene var ikke den samme muligheten for å på egenhånd selvassurere til stede grunnet en mindre kapitalbase enn de aller største aktørene, og ideen om en felles løsning innen oljeindustrien kom på bordet. Behovet for adekvat avdekning førte selskapene sammen og følgende sitat fra stiftelsesdokumentet gir en god og forklarende beskrivelse av den aktuelle situasjonen:

"The parties have found that there is no longer available to petroleum companies on terms consistent with sound business practice commercial insurance covering substantial risks including catastrophe coverage for on-shore and off-shore property, pollution, and bringing under control wild oil or gas wells or extinguishing oil or gas well fires. In view of the magnitude of these risks in the petroleum industry there is an urgent need for reasonable insurance coverage, and the parties have determined that this requires the formation of a new insurance company whose shareholders' will be those petroleum related companies that become policyholders of the new company..."⁶⁵

Selskapene besluttet at det felles risikobildets størrelse og viktighet ("the magnitude of these risks") var grunnlaget for dannelsen av det gjensidige selskapet som per 1. januar 2010 teller 54 medlemmer i form av energirelaterte selskaper, og har blitt et verdensomspennende og viktig risikofinansieringsverktøy for medlemsselskapene.

---

⁶⁵ Sharp, s 514.

3.2.3 Kriterier for medlemskap i O.I.L.

O.I.L. oppstiller en rekke kriterier for at medlemmene⁶⁶ skal ansees som kvalifiserte til å ta del i gjensidigheten. De grunnleggende kriteriene for medlemskap er som følger:

- Selskapet må ha minst 50 % av enten; 1) Brutto Aktiva eller 2) Årlig inntekt tilknyttet energioperasjoner⁶⁷.
- Minimum 1 milliard dollar i brutto eiendeler (bokført verdi)
- Selskapet må oppnå en minimum kredittrating⁶⁸ på enten BBB- (Standard & Poors) eller tilsvarende Baa3 (Moody's)

I tillegg til de finansielle kravene som nevnt over må medlemmet kunne vise til et akseptabelt skadenivå, med minst 10 års skadehistorikk, samt et operasjonsmønster som både viser en god risikospredning for selskapets aktiva og opprettholder et anerkjent nivå av HMS-standarder innen bransjen. Den endelige godkjennelsen av medlemskap besluttet av ledelsen i O.I.L. Dersom medlemskap for selskapet innvilges ligger det videre en begrensning om at den avtalte O.I.L.- profilen ikke kan endres i løpet av de 3 første medlemsårene.

---

⁶⁶ Et medlem kan være enten direkte som oljeselskap, eller via sitt captive forsikringsselskap.

⁶⁷ "Energioperasjoner" i O.I.L. definert i Oil Insurance Limited Shareholders' Agreement. March 2010. EXHIBIT B, 1 b): *"Energy Operations" means (i) the exploration, production, transportation, distribution, refining, storage or marketing of crude petroleum, natural gas and petroleum and natural gas products and chemical products, (ii) the generation, storage, transmission and distribution of energy, whether or not derived from petroleum or natural gas products, and (iii) mining of mineral deposits or ores. Oil Insurance Limited will apply such tests as it deems prudent in determining, within the parameters of the definition set forth in the immediately preceding sentence hereof, what constitutes Energy Operations, including, in addition to any other factors it deems relevant, the extent of a Company's involvement in various segments of the energy industry.*

⁶⁸ Enkelte av O.I.L.'s medlemmer har ikke en formell ekstern kredittrating, og kan oppnå en "fiktiv rating" eller godkjennes gjennom finansiell analyse utført av O.I.L. Både ratede og fiktiv-ratede medlemmer som faller under minimumskravet for kredittrating kan kreves å måtte stille sikkerhet for sine forpliktelser. Typisk i form av garantier som "Letter of Comfort" eller "Credit Letter" fra morselskapet.

3.2.4 Kapasitet og begrensinger.

Den maksimalt totale tilgjengelige forsikringssummen gjennom O.I.L. for medlemmene er den minste størrelsen av enten; 250 millioner dollar per skadehendelse eller 10 % av medlemmets ujusterte brutto aktiva. Dette modifiseres av en nedre grense for forsikringssum på 60 % av 250 millioner per skadehendelse. Sagt med andre ord: Medlemmene i O.I.L. plikter å hvert år kjøpe mellom 150 og 250 millioner dollar i forsikringssum per skadehendelse. Detaljert sett så fordeles denne summen på forskjellige interne pooler i selskapet, dette beskrives nærmere nedenfor i del 3.2.5.

I tillegg til en øvre begrensning for ansvar som nevnt over, krever O.I.L. også et minimum innslagspunkt for selskapets ansvar. Egenrisikoen under dette innslagspunktet dekkes av det enkelte medlemmet selv, og kan enten tas som uavdekket egenrisiko i konsernet eller forsikres i captivet. Dette kan avhenge av om morselskapet eller captivet er oppført som O.I.L. medlem og derav hvilket selskap i konsernet den gjensidige forpliktelsen tilhører.

I de tilfellene O.I.L. benyttes som en primærdekning i konsernets forsikringsprogram, og det er nettopp konsernet som er medlemsselskapet i O.I.L., kan det tenkes brukt en høyere egenandel opp mot O.I.L. som er dekket i konsernets captive i stedet for å være en "usikret" risiko i selskapets balanse. For å oppnå en gunstigere premierating i O.I.L. kan captivet i teorien benyttes som en assurandør av O.I.L.-egenandelen selv om det er konsernet som er medlem i poolen. Mer om OIL i forsikringsstruktur vil behandles nedenfor i del 3.2.8. og 5.1. flg.

For O.I.L. medlemmene er det ingen begrensning med årlige aggregeringer for forsikringssummen som er per skadehendelse basis. Derimot er det en begrensning på akkumulert ansvar for samtlige O.I.L. medlemmer per enkelt skadehendelse. Dersom en ulykke rammer flere medlemmer er begrensningen slik at samlet aggregert ansvar for O.I.L. vil være inntil 750 millioner dollar. Nedskrivningen av poolens ansvar til de forskjellige medlemmene vil foregå på proporsjonal basis, og dermed gjenspeile den gjensidige delingen av inntrufne skader basert på den forsikringssummen medlemmet har kjøpt. Kort forklart betyr dette at geografisk spredning av medlemsselskapene kan være en fordel.

En proporsjonal nedskrivning av O.I.L.sitt ansvar kan illustreres med følgende eksempelscenario:

Fire O.I.L.-medlemmer har en likt delt interesse i samme plattforminstallasjon. Tre av disse medlemmene har kjøpt 250 millioner dollar forsikringssum per skadehendelse av O.I.L., mens det siste medlemmet har kjøpt en minimumsdekning på 150 millioner dollar. En hendelse inntreffer på den felles eide plattformen og inntruffet skade er totalt på 1,2 milliarder dollar, 300 millioner dollar per medlem. Den samlede forsikringssummen for medlemmene (uaggregert) i O.I.L. er derimot $250+250+250+150=900$ millioner dollar. Den samlede aggregerte summen i O.I.L. er 750 millioner dollar per skadehendelse. For en proporsjonal fordeling til de fire selskapene vil denne foregå etter følgende formel: Medlemmet mottar produktet av den aggregerte limiten (750 millioner) per skadehendelse og skaleringsfaktoren.⁶⁹ For medlemmet som har 150 millioner sum som utgangspunkt blir skadeserstatningen fra OIL i dette tilfellet $(750*0,167)=125,5$ millioner dollar, mens for de øvrige eksponerte medlemmene med 250 millioner dollar sum får $(750*0,277)=208,2$ millioner dollar.

Dekkede farer under O.I.L. -polisen

Som hovedregel er O.I.L. et gjensidig verktøy som dekker tap oppstått som følge av: tingskade, brønnkontroll (inkludert "re-drilling" og gjenopprettelse), plutselig og uforutsett forurensningsansvar, terrorisme, utbygging og konstruksjon knyttet til deklarererte aktiva, samt transport.

Ekskluderte risiko

Jeg nevner kort at de videre begrensninger som ligger til grunn for dekningen i O.I.L. er at selskapet dekker som utgangspunkt ikke tap inntruffet som følge av driftsavbrudd, krigsrisiko eller bruk av atomvåpen, produktansvar, forurensningsansvar ved bruk av tankskip, eller skade på distribusjonsnett over bakken. Enkelte av de ekskluderte risiko kan modifiseres ved tilbakekjøp gjennom tilleggsdekninger.

---

⁶⁹ Skaleringsfaktoren er medlemmets forsikringssum dividert på den totale samlede forsikringssummen for alle involverte medlemmer i skadehendelsen. For tilfellet beskrevet i teksten over blir skaleringsfaktoren $150/((250*3)+150)=0,167$ for medlemmet som har 150 mill. forsikringssum, og $250/((250*3)+150)=0,277$ for de tre resterende medlemmene som har 250 mill. i forsikringssum.

3.2.5 Poolstrukturen i selskapet.

Selve det gjensidige selskapet består av flere ulike pooler. Diversifiseringen av poolene er hensiktsmessig i forhold til enkelte typer geografiske eksponeringer og skadeårsaker, samt valgfriheten som gir individuelle utnyttelser av poolens kapasitet og delingsmetode for de forskjellige medlemmene. Den totale tilgjengelige forsikringssummen på 250 millioner dollar fordeles på to ulike pooler.

Standardpoolen

Prinsippet i selskapet bygger på obligatorisk gjensidighet for 60 % av alle skader som rammer O.I.L.- medlemmene. Standardpoolen utgjør dekning for 60 % av medlemmenes forsikringssum og deltagelse er obligatorisk for samtlige 54 medlemsselskaper.

Standardpoolen sin ansvarssum for det enkelte medlem kan med andre ord utgjøre inntil 150 millioner dollar per skadehendelse.

Frivillig pool og alternative avdekninger

De resterende 40 % av tilgjengelig forsikringssum (maksimalt 100 millioner dollar) kan medlemmene avdekke på tre forskjellige måter:

- 1) Den resterende 40 % andelen av skadene dekkes av medlemmet selv, uten noen dekning fra O.I.L.⁷⁰ Det er per i dag 6 av medlemsselskapene som benytter denne løsningen, herunder Statoil Forsikring.

---

⁷⁰ Det bemerkes at dersom 40 % andelen tas ut av O.I.L. systemet og dekkes av medlemmet selv, står dette fritt til å avdekke denne andelen av skadene på andre måter. Det kan tenkes løsninger hvor denne avdekkes i et captive, eller i det kommersielle markedet strukturert som en koassuranseløsning. Markedssvingninger og medlemmets isolerte skadestatistikk kan være faktorer som påvirker denne plasseringen.

- 2) Den resterende 40 % andelen kan cederes til en egen *frivillig retroaktiv pool* hvor O.I.L. forskuddsutbetaler skadeserstatningene for det enkelte medlems "egenregning" i poolen og dette medlems tilbakebetaling til O.I.L. pulveriseres utover de følgende år på samme måte som de gjensidige forpliktelsene i standardpoolen.⁷¹ Det er ingen gjensidighet i denne frivillige poolen som sådan, men en mekanisme for medlemmenes ytterligere pulverisering av egne oppståtte tap gjennom en ekstra reassuranse med retroaktiv premie i O.I.L. I 2010 er det 8 medlemmer som velger å benytte denne løsningen.
- 3) Alternativt kan medlemmene også velge å delta i en *flat premie pool* hvor 10 % andeler (av de resterende 40 %) forsikres i en separat pool med flat premie og hvor tapene av disse andelene deles gjensidig mellom de medlemmene som velger denne løsningen. Medlemmene kan bygge opp full gjensidighet gjennom denne poolen, ved å kjøpe 10 % dekning fire ganger. Denne metoden for å bygge opp full gjensidig dekning benyttes av de fleste av de 40 medlemmene som deltar i denne isolerte poolen.

Windstorm pool

O.I.L. har undertiden blitt et avansert og mye brukt verktøy for avdekning mot orkanskader, spesielt i Mexico-gulven, Det Karibiske Hav og et avgrenset område i midtpartiet av Atlanterhavet (ANWS⁷² - området). O.I.L. fordeler per i dag forsikringssummen for orkanskader etter samme prinsipp som de øvrige skadehendelsene, men dette holdes atskilt i egne pooler for nettopp slike skader. Dekning for orkanskader har en egen separat forsikringssum og struktur i forhold til de ordinære skadedekningene, men en andel av alle orkanskader dekkes likevel gjensidig opp av standardpoolen, men kun inntil 300 millioner dollar totalt aggregert per år. De overskytende orkanskadene vil

---

⁷¹ Se nedenfor del 3.3.7 om tilbakebetalingsordning.

⁷² ANWS – Atlantic Named Windstorm

fordeles gjensidig kun mellom de medlemmene som har deklart aktive i windstorm poolen.

Det bemerkes at denne løsningen med Windstorm pool gjør det mer aktuelt for selskaper som ikke er eksponert i orkanutsatte områder å benytte O.I.L. som gjensidig verktøy, da begrensingen på 300 millioner dollar aggregert gjør det totale risikobildet mer likt disse selskaperne, enn om alle orkanskader skulle ha vært dekket gjennomgående gjensidig.

3.2.6 Definisjon av sektorer

Begrepet energiforsikring er forholdsvis vidt i forsikringsverden. I denne avhandlingen er fokuset rettet spesifikt mot olje- og gass, men i O.I.L. definisjonen over er fokuset noe bredere. For å sikre at medlemmene deler risikobildet på en mest mulig hensiktsmessig måte foretas det en risikovekting av de deklarte aktive, og en fordeling på 8 forskjellige sektorer innen O.I.L. sin definisjonsramme av energiforsikring. Sektorene er som følger:

1) Offshore leting og produksjon, 2) Onshore leting og produksjon, 3) Raffinering og kjemisk industri, 4) Farmasøytisk, 5) Elektrisk Kraftproduksjon, 6) Rørledninger, 7) Gruvedrift, 8) Annet.

Medlemmenes totale risikobilde vektet til de forskjellige sektorene og gir på denne måten det enkelte medlemmet en "O.I.L. profil" basert på det totale risikobildet og dets kategorier, som danner grunnlaget for premieberegningen i standardpoolen.

Når det gjelder Windstorm poolen og vekting i forhold til denne er det opprettet to tilleggsektorer som holdes separert fra de øvrige og fordeler medlemmets orkaneksponerte aktive på henholdsvis a) offshore orkaneksponering og b) onshore orkaneksponering. Den særskilte orkanmekanismen hos O.I.L. vil ikke være tema for videre detaljert behandling i denne avhandlingen.

3.2.7 Medlemskap og RPP (rate og premie plan)

Beregningen av forsikringspremiene medlemmene betaler inn til poolen er formelbasert, og utgjør et omfattende regnestykke med flere faktorer involvert.

Som utgangspunkt beregnes det en standard minimumspremie for hvert medlem, som er kalkulert med utgangspunkt i de deklarerte brutto aktiva.⁷³ Det gjennomføres ikke en reell konkret risikoanalyse forbundet med selve premiesettingen, dette foretas gjennom sektorveiing og fordelingen av medlemmets aktiva, som beskrevet i over.

I tillegg til minimumspremie og sektorveiing, inkluderer og omfatter premieberegningsformelen en pulverisering som fordeler tilbakebetalingen av inntrufne skader over en 5års periode. Tilbakebetalingen beregnes slik at de gjensidige skadeforpliktelsene (standardpoolen) forbundet med et medlemsår er isolert per år⁷⁴, slik at ikke vektingen av selskapets aktiva eller svingninger i deklarasjonsverdier skal kunne retroaktivt påvirke premien og det gjensidige ansvaret for allerede inntrufne skader.

I realiteten er imidlertid den oppgitte minimumspremien en teoretisk størrelse. Den reelle premien er funksjonen av de siste 5 års skader som fordeles med 20 % pr år i de neste 5 år. Det enkelte medlems risikovektede andel av poolen defineres årlig i forhold til inntrufne skader. Ett års inntrufne skader pulveriseres over 5 år ($\text{Sum skader} \cdot 0,2$), og multipliseres med medlemmets andel. Produktet vil være medlemmets årspremie i tillegg til at 20 % av de neste 5 års premie allerede vil være fastsatt gjennom inneværende års skadehistorikk. Poolens driftskostnader tilkommer også, fordelt etter medlemmenes andel per år.

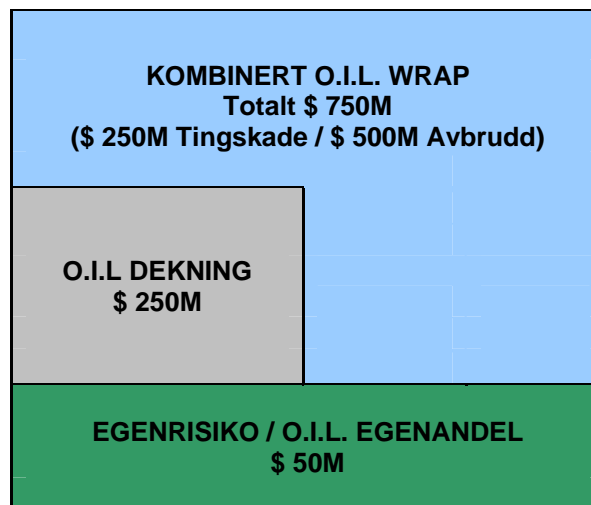
⁷³ I O.I.L. sammenheng definert som historisk brutto verdier, uten hensyn for avskrivninger eller forringelse, av fysiske aktiva ,også inkludert utstyr, inventar og materialer.

⁷⁴ Denne løsningen med isolert ansvar per skadeår, også kalt "lock-in plan" er en av de endringene som ble gjort i O.I.L. nylig, bl.a for å unngå muligheter for spekulasjon gjennom justering av deklarerte aktiva, og endring av det gjensidige ansvaret for foregående år som følge av naturlige virksomhetsendringer hos medlemmene.

Selve formlene for kalkuleringen av risikopremien til det enkelte medlem er basert på risikobildet, aktiva vektet i forskjellige sektorer samt både det totale og individuelle skadebildet, og er meget kompliserte. En ytterligere og fullstendig presentasjon av dette faller slik jeg ser det utenfor fagområdet for avhandlingen, og hører således mer hjemme innen matematikkens og økonomiens termer. Det vil derfor ikke fokuseres ytterligere på formlene for den individuelle beregningen og medlemmenes risikopremie ved individuell skreddersøm av dekningen.

3.2.8 Eksempler på bruken av O.I.L. i forsikringsprogrammer.

En forsikringsdekning som involverer bruk av O.I.L. som en mekanisme i forsikringsprogrammet, bygges ofte opp med det som i forsikringsterminologi kalles en ”wrap around” dekning. Kort forklart betyr dette at dekningen og vilkårene baseres med utgangspunkt i hva som er dekningsmessig under O.I.L. dekningen. Hvis man starter fra grunn-nivå vil forsikringstageren selv ta en egenandel av enhver skadehendelse, deretter vil bruken av den gjensidige poolen komme inn som en primærdekning for de skadeårsaker som er dekningsmessig under O.I.L. Forutsatt at skadehendelsen er dekningsmessig innenfor poolen betingelser vil assurandørpanelets ansvar da slå inn over den forsikringssummen sikrede har avdekket i O.I.L., se figuren⁷⁵ under.

Wrap-around dekningen (les:assurandørpanelets ansvar) er vist som blått i figuren over. Dekningen fra O.I.L. er farget i grått, mens egenrisikoen som forblir hos sikrede er grønn. På høyre side av figuren, helt ned til den grønne egenandelen vil ansvaret for omslagsdekningen omfatte skadehendelser eller tap som ikke faller inn under O.I.L.

---

⁷⁵ Illustrasjonen er laget som et eksempel på tenkt bruk av O.I.L. i en kombinert tingskade og avbruddsdekning bak et captive forsikringsselskap

dekningen. Som nevnt over gir O.I.L. ikke dekning for driftsavbruddstap. Det betyr at bruken av O.I.L. i et slikt kombinert tingskade- og avbruddsprogram fører til et lavere innslagspunkt for avbruddsrisikoen enn for tingskaden på det kommersielle markedets hånd. Skadehendelser her kan tenkes å kun ramme det kommersielle assurandørpanelet med utbetaling for avbruddskade, og hvor tingskaden i sin helhet plukkes opp av O.I.L.-laget.

Ved hjelp av det faktum at sikrede⁷⁶ vil være medlem i O.I.L. på gjensidig basis, kan det på en annen måte sies at O.I.L.-dekningen vil fungere som en måte for captivet å ta en økt egenrisiko for de skadehendelser og tap som er dekket i en slik løsning som illustrert over. Her vil panelet av kvotereassurandører på omslagsprogrammet avdekke 50 prosent av en tingskade over egenandel, mens den vil avdekke 100 prosent av et eventuelt oppstått avbruddstap. En slik dekningsstruktur vil gi en pulverisering og spredning av ansvaret mellom de tre deltagende mekanismene, slik at omslagsdekningen vil i praksis fungere som en form for katastrofe- eller sekundærdekning med tanke på en tingskade, mens den vil ha funksjon som en primærdekning med tanke på driftsavbruddstap og eventuelle andre skadehendelser og tap som ikke vil være dekket av O.I.L.

For captive er det i praksis ofte vanlig å basere dekningsvilkårene gjennom hele laget for tingskadedekningen på "O.I.L. Interests".⁷⁷ Dette betyr at man oppnår en sømløs overgang mellom primærdekningen, O.I.L.-laget og den øvrige reassuransen, noe som helt klart er hensiktsmessig for skadeoppgjørssituasjoner, og sikrer forsikringstageren en dekning uten hull og differanser gjennom de ulike lagene.

Jeg slår også kort fast at alle tap og skadeutbetalinger som vil berøre O.I.L.-dekningen i illustrasjonen over vil måtte tilbakebetales av captivet til O.I.L. i henhold til den respektive premie og tilbakebetalingsplanen for medlemskapet, som beskrevet i avsnittene ovenfor.

---

⁷⁶ Det bemerkes at sikrede/medlem i O.I.L. kan være enten oljeselskapet eller captivet. Varierende praksis.

⁷⁷ Forhold knyttet til reassuransedekning på "O.I.L. Interests" og en forsterkning av dekningen i leddet mellom direkte tegnende captive og forsikringstaker har vært gjenstand for behandling i underrettspraksis. (LB-2006 nr. 88410) Spørsmål knyttet til gyldigheten av risikopremien for denne differansen.

4 Statens petroleumsforsikringsfond – Statens Captive?

4.1 Petoro – Statens oljeselskap. Forsikring av Statens andeler.

Den norske stat har i dag et betydelig engasjement i olje- og gassvirksomhetene på norsk kontinentalsokkel. Selskapet Petoro er rettighetshaveren til Statens Direkte Økonomiske Engasjement (SDØE) i petroleumsvirksomheten. Porteføljen som Petoro forvalter, er den største på norsk sokkel. Porteføljen representerer mer enn en tredel av Norges petroleumsreserver og mer enn en fjerdedel av den samlede olje- og gassproduksjonen.⁷⁸ Petoro er ikke operatør i noen av lisensene, men har likevel den største økonomiske interessen i en rekke aktiva på sokkelen. Petoro har de samme rettigheter og plikter som de øvrige rettighetshavere på norsk kontinentalsokkel, herunder sikkerhetsstillelse for erstatningsansvar.⁷⁹ Men hvordan løses dette i praksis? Kjøper Petoro forsikringer eller benytter de også et captive forsikringsselskap? Trenger egentlig staten forsikring?

Etter at Statoil opprettet Stafor i 1985 fortsatte Staten på sin side ”uten forsikring” for sine andeler, samtidig med at Statens Petroleumsforsikringsfond (heretter SPFF). ble opprettet. I dag bærer statens selvassurans på kontinentalsokkelen preg av en systematisk risikofinansiering gjennom SPFF. I det følgende vil det kort gjøres rede for statens prinsipp om selvassurans, om bruken av fondet og hvordan allokeringene dertil beregnes og utføres.

4.1.1 Statens prinsipp om selvassurans – Statens Petroleumsforsikringsfond.

Mens Statoil ennå var statlig eid oljeselskap var det politiske diskusjoner om hvorvidt Statoil som selskap skulle forsikres eller ikke. Det var også mye motbør i forbindelse med

---

⁷⁸ www.petoro.no

⁷⁹ Jf. Petroleumsloven §11-2 (jf. §1-6, bokstav j.) jf. § 7-3

forsøket på opprettelsen av et captive som verktøy for risikofinansiering, fordi man mente at staten kunne bevilge penger til dekning av skader ettersom de inntraff. Disse argumentene var bygget på Statens selvassuranseprinsipp, og den oppfatning at betaling av forsikringspremie til forsikringsselskaper var iberegnet en profitt for selskapet, som staten søkte å spare. Statens Selvassuranseprinsipp har intet konkret rettslig grunnlag i form av en lovbestemmelse, men er tilkjennegitt blant annet gjennom St. prp. nr. 54 av 1950, og også gjentatt i Økonomireglementet for staten (§15) med følgende tekst: *”Staten står som selvassurandør med mindre annet er bestemt av Finansdepartementet.”*⁸⁰

Når det gjelder petroleumsvirksomheten på norsk kontinentalsokkel så er det klart at et skadetilfelle av stor skala her og det påfølgende oppgjør ville kunne kreve enorme ekstra bevilgninger over det inneværende års budsjett, og føre til en uforutsigbarhet for staten som sådan sett i forhold til andre virksomheter der staten er selvassurandør.

Som en sikring mot nettopp denne uforutsigbarheten ble SPFF opprettet.

*”Petroleumsforsikringsfondets formål er å tjene som en reserve for utbetalinger til dekning av skader og ansvar som rammer staten i egenskap av direkte økonomisk deltager i petroleumsvirksomheten. Fondet - som består av midler som bevilges over statsbudsjettet samt netto avkastning av fondsmidler - skal dekke statens andel av utbetalinger som det etter vanlige forsikringsvilkår for oljevirksomhet er dekning for som følge av skade på installasjoner, ansvar for skade påført tredjemann, herunder som følge av forurensning, inklusive kostnader med å bringe en utblåsing under kontroll, samt ansvar for fjerning av vrak. Fondets kapital er nå på ca. 9 milliarder kroner. Utviklingen i fondet synes å illustrere at selvassuranse er lønnsomt for staten.”*⁸¹

---

⁸⁰ Finansdepartementets Arbeidsnotat nr. 3. *Utredning om statens selvassuranse*. 1998 (heretter Arbeidsnotat nr. 3) pkt. 2.1.

⁸¹ Sitat fra Arbeidsnotat nr. 3, pkt 2.4.5. Notatet fra 1998 angir at fondets str. er ca.9mrd kroner. Ved utgangen av 2008 utgjorde Statens Petroleumsforsikringsfond ca. 21 mrd. kroner.

Men hvordan har dette fondet blitt bygget opp, og hvordan beregnes avsetningene for Petoros andel, og hva er det egentlig dekning for etter ”*vanlige forsikringsvilkår*”? Fondets lovfestet i Lov om statens petroleumsforsikringsfond, av 1986 nr. 23, men selve løsningen er beskrevet i lovens forarbeider.

Det faktum at staten er selvassurandør gjør at enhver SDØE interesse i felt eller utbygninger således ikke trenger kommersiell forsikringskapasitet fra markedet. Sagt på en annen måte vil det kommersielle kapasitetsbehovet for de felt som SDØE innehar en andel i være 100% av total verdi, minus SDØE sin interesse i feltet. I tillegg fratrekkes eksponeringen som captive til de øvrige interessehaverne plukker opp.
(100% verdi – SDØE verdi – captive forsikring = kommersielt kapasitetsbehov)

Fondet i seg selv ble etablert i samme perioden som opprettelsen av Stafor fant sted. I Ot.prp.nr.37 (1985-1986) henvises det til å følge Statoil, og videre at fondet skal dekke skader som følge av tingskade og ansvar. Den senere tids utvikling på norsk kontinentalsokkel har derimot ført til at dekninger for avbrudd (LOPI⁸²) også avsettes for, selv om dette ikke eksplisitt står i Ot.prp. og forskriften. Basert på senere vedtak og er det besluttet at SPFF fortsatt følger Statoil sine forsikringsdekninger så langt det er hensiktsmessig. Statoil kan ikke uten videre beregne avsetning for avvikende dekninger uten vedtak fra fondets bemyndigede (les:OED) om at dette kan gjennomføres. Petoro avsetter også premie for de tilsvarende dekninger som Statoil i utbyggingsfasen. Premieberegningen i disse tilfellene gjøres på bakgrunn av byggerisikodekningen for det enkelte utbyggingsprosjekt og er et eksempel på dynamikken i fondets utvikling ved å følge Statoil.

Fondets virksomhet er ikke underlagt Forsikringsvirksomhetslovens bestemmelser, da statens ordninger er unntatt jf. §15-1

---

⁸² Mer om Driftsavbrudd/LOPI hos Sharp, s. 415-420

4.1.2 Beregningsmetode premie og skader.

Som hovedregel håndterer forsikringsavdelingen i Statoil kun Statoils egne interesser i lisenser og fysiske installasjoner. Statens engasjement gjennom Petoro og bruken av Petroleumsforsikringsfondet har ingen egen opprettet forsikringsorganisasjon til å foreta beregninger. I perioden før det statlige oljeselskapet Petoro ble opprettet var det Statoil som administrerte og ivaretok SDØE sine interesser på sokkelen.

Metoden for avsetning av premie i SPFF lovfestet og forklart i forarbeidene.⁸³ SPFF følger Statoil og deres beregnede forsikringspremie, og denne kalkulert for Petoros interesse avsettes til fondet. I Statoils forsikringsavdeling er det en egen ansvarsperson som håndterer nettopp Petoros interesse og avsetninger på vegne av SPFF.

Det er viktig å merke seg at den premien som benyttes er den markedsmessige premien⁸⁴ kalkulert for Statoil sine oppstrøms produksjonsenheter som benyttes av captivet for premieberegning til de enkelte installasjonene, og det er kontantprinsippet – den faktiske premiebesparelsen som avsettes. I de tilfellene hvor Statoil og Petoro har felles interesse i en lisens, vil premien rekalkuleres for Petoro sine andeler.

Når det gjelder utbetalinger fra fondet, i eventuelle skadesituasjoner følges beslutningene i frontlinjen mellom Stafor og lisensene også her. Petoro/SPFF har ingen direkte beslutningsmyndighet eller påvirkningskraft i forhold til skadeoppgjør og beregning av erstatninger. Ved skadetilfeller kjøper Petoro rettigheter til skaderapporten utarbeidet for Stafor for å kunne dokumentere avsetnings og utbetalingsbehovet for sin andel.⁸⁵ Da rapporten for Statoils andeler alltid referer Stafors vilkår, vil dekningsmessigheten og premieavsetningene til SPFF følge dette på samme måte som for Statoil sine

---

⁸³ Lov om Statens Petroleumsforsikringsfond, 1986 nr. 23, jf Ot.prp.nr.37 (1985-1986)

⁸⁴ Mer om dette prinsippet i beskrivelsen av Stafors reassuranseprogram nedenfor i del 5.2.

⁸⁵ Erstatningsberegninger i skaderapportene gjøres som hovedregel for 100% interesse og spesifiseres særskilt til den enkelte interessehaver individuelt i forhold til respektivt forsikringsoppsett, men på bakgrunn av samme takst.

forsikringsbehov. Forsikringsavdelingen i Statoil ivaretar også og gjør "cashcall" på vegne av lisensen for Petoro sin andel og administrer erstatningsutbetalingen til lisensen. Dette gjennomføres rent formelt i brevs form til Olje- og energidepartementet.

4.1.3 Praksis i tilfeller uten partnerskap med Statoil.

Ved splittelsen av Statoil og SDØE i 1985 og årene fremover var uten unntak SDØE sin interesse kryssende med Statoils interesse i lisensene. Det var partnerskap i alle lisenser. Undertiden har det utviklet seg slik at det forekommer lisenser hvor SDØE har interesse sammen med andre operatører, men ikke hvor ikke Statoil er involvert i noen form. Hvordan skal da premieavsetningene til Petroleumsforsikringsfondet beregnes, og hvordan skal dekningsmessigheten ved skader kontrolleres?

Denne problemstillingen løses ved at uansett partnerskap med Statoil eller ikke settes premieavsetningene til Petroleumsforsikringsfondet på bakgrunn av Statoils formel, beregnet på bakgrunn av en "as-if" vurdering dersom Statoil hadde vært interessehaver, og naturligvis kalkulert til Petoros interesse.

Det kan også forekomme skadehendelse på lisens hvor Petoro har interesse, men hvor ikke Statoil er involvert. Hvordan skal da erstatningsutbetalingen fra fondet fastsettes? Hovedsakelig foregår dette på samme måte som der hvor Statoil har interesse. På bakgrunn av at premieavsetningen er satt med grunnlag i Statoil sin dekningsmessighet, bør også skaden gjøres opp med samme utgangspunkt. Petoro vil i disse tilfellene engasjere en ekstern loss-adjuster som gjør individuell vurdering basert på en antatt Statoil deltagelse i den aktuelle lisensen, og legger til grunn dekningsmessighet i forhold til de vilkår som er gjeldene for Statoil sitt forsikringsprogram for offshore drift.

5 Konkrete eksempler på forsikringsløsninger i Statoil

I denne delen av avhandlingen vil gjennomføres en studie av konkrete eksempler i Statoil sin risikoavdekning som hovedsakelig bygger på sammensatte løsninger basert på delene 2, 3 og 4 ovenfor. Dette vil konkret vise virkningene av captivets funksjon sammen med de øvrige mekanismene. Stafors bruk av reassuranse for adekvat risikoavdekning på norsk kontinentalsokkel vil beskrives, samt noen refleksjoner omkring risikoprisingmekanismen for den direkte dekningen.

5.1 Statoil ASA's forsikringsbehov

Statoil er som nevnt innledningsvis et fullt integrert olje- og energiselskap med utstrakt internasjonal virksomhet. Med referanse til del 2 av denne avhandlingen ønsker jeg å gi et innledende bilde av på hvilke områder Statoil trenger skadeforsikringsmessig risikoavdekning. Som nevnt har Statoil i et internt dokument⁸⁶ utarbeidet en forsikringspolicy for skadeforsikring og risikofinansiering av virksomheten. Hovedkategoriene⁸⁷ for forsikring i Statoil er som følger: *Fysisk skade, avbruddstap og tredjemannsansvar*.

Dekningsobjekter for fysisk skade kan i korthet sammenfattes som samtlige fysiske installasjoner knyttet til produksjon, lagring, transport og foredling av olje og gass. Dette samsvarer med kravet til forsikring av "innretninger".⁸⁸ Normalt i oljebransjen forsikres disse aktiva for estimert gjenanskaffelsesverdi, med justeringer for nyere teknologi og utvikling. Det er essensielt at en eventuell skade på aktiva som kan medføre større utskiftninger, tar høyde for nye løsninger som måtte ha kommet til etter aktivaets opprinnelige etablering. Minst like viktig er det å ta hensyn til oppdaterte krav og

---

⁸⁶ WR1857

⁸⁷ Ikke detaljert uttømmende liste, men betegner de tre overordnede kategoriene av forsikring i konsernet.

⁸⁸ Ref del 1.2.

reguleringer fra myndigheter i forhold til offshore operasjoner, både i Norge og utland.⁸⁹ Statoil med sin omfattende organisasjon og kompetanse på området vil til enhver tid søke å holde verdiene oppdatert gjennom taksering og beregninger gjennomført internt i konsernet.

Statoil anser risikoen for *avbruddstap* som like viktig som fysiske skader. En stans og utsettelse⁹⁰ av produksjonen kan ha stor betydning for bunnlinjen og derav aksjekursen dersom omfanget er stort nok. Installasjoner og anlegg har en estimert produksjonskapasitet og omsetning, basert på reserver og den teknologien som er installert. Som oftest vil et forsikringsmessig avbruddstap som følge av stans i produksjonen være betinget⁹¹ av en fysisk skadehendelse som setter en enhet ut av spill.

Jeg bemerker at risikoen for produksjonsstopp i forbindelse med planlagte revisjonsstans eller andre nedstengninger som følge av vedlikehold er en forretningsrisiko som ikke er forsikringsbar risiko som sådan, og slik stans kan ikke overføres til forsikringsgivere, verken captive⁹² eller kommersielle, og blir et tap for produksjonsenhetens egen regning.

En hendelse hvor driftsavbrudd kan få betydning er der hvor det forekommer skade på en rørledning og strømmen av olje eller gass til fastlandet i det aktuelle røret blir stanset som følge av skaden. Dette vil få stor betydning for flere ulike installasjoner, da disse ofte deler logistikknnettverk til fastlandet.

Som et illustrerende eksempel på avbruddstap kan nevnes "Kvitebjørn-skaden".⁹³ Kvitebjørn er et gass og kondensatfelt i Nordsjøen hvor kondensatet transporteres i et oljerør til Troll II, og videre til Mongstad utenfor Bergen. Hendelsen som gjorde at skaden inntraff, var en situasjon

---

⁸⁹ Se også del 2.

⁹⁰ Statoil anser et avbruddstap som en utsettelse i produksjon.

⁹¹ Ref alminnelige driftsavbruddsvilkår. Se mer om dette hos Sharp, s. 415-420

⁹² Det kan diskuteres i hvilken utstrekning et captive kan tilby utvidede dekninger til morselskapet som ikke ville kunne vært avdekket i det kommersielle markedet. (form for cover enhancement) Dette er ikke utnyttet i tilfeller forbundet med Stafor og vil derfor ikke behandles ytterligere her.

⁹³ Kilde: Statoil Forsikring.

der et skip har seilt i området over den bunnfaste Kvitebjørnrørledningen, mest sannsynlig med skipets anker slepende langs havbunnen. De fysiske skadene på rørledningen førte til en estimert kostnad for Statoils interesse (58,55%) på omtrent 292 millioner kroner i fysisk skade og ca. 585 millioner kroner som følge av driftsstansen som fulgte.

Det potensielle *tredjemannsansvaret* konsernet er utsatt for er svært omfattende.

Virksomhet offshore, utbygninger og raffineringsanlegg på fastlandet har potensial for å påvirke omgivelsene i stor grad. Et utslipp fra en oljebrønn, eller en eksplosjon på et landanlegg eller om bord på en plattform vil ikke bare påvirke Statoil sine aktiva, men også potensielt hardt ramme tredjepersons liv og eiendom. Jeg bemerker at Statoil har et alminnelig krav om forsikring av konsernets tredjemannsansvar for alle typer virksomhet.⁹⁴

Statoilkonsernets høyeste samlede risikoeksponering for tiden er Troll A plattformen, hvor den estimerte samlede eksponeringen for fysisk skade og avbruddstap (*kombinert*) er 3,75 milliarder dollar, eller omtrent 22 milliarder norske kroner. I tillegg har de 20 største Statoil lokasjonene på norsk sokkel alle en kombinert eksponering på 1,75 milliarder dollar eller mer hver for seg. Det er klart at disse enorme verdiene og produksjonsinteressen i installasjonene skaper et behov for massive forsikringsdekninger og at risikobildet til Statoilkonsernet er meget komplisert. De siste tiårenes utvikling av olje og gassproduksjon, og spesielt fusjonen med Norsk Hydro's olje og gassdivisjon i 2007, har gjort Statoilkonsernet, og deres captive Statoil Forsikring AS, til kjemper både som energiselskap og som captive på verdensbasis. Stafor er i dag et av verdens største captive.

---

⁹⁴ Merk at for enkelte av Statoil sine forretningsområder sett bort fra offshore og utenlands virksomhet vil forsikringsavtalelovens preseptoriske bestemmelse (§ 7-8) om ansvarsforsikring uansett komme til anvendelse, uavhengig av unntaksbestemmelsen i FAL §1-3.

5.2 Offshore driftsforsikringen – Reassuranseprogrammet for Statoil sin risikofinansiering på Norsk Kontinentalsokkel.

Som nevnt ovenfor styrer captivet sin forsikringsrisiko hovedsaklig ved at styret og kontrollkomiteen setter rammer for totaleksponeringen per skadetilfelle (egenregning) og ved å benytte et reassuranseprogram i det kommersielle markedet som avlastning. Som det også ovenfor er beskrevet er den desidert største konsentrasjonen av risiko og de høyeste toppverdiene lokalisert på norsk kontinentalsokkel. Dette fører til et komplisert reassuranseprogram som vil beskrives nedenfor.

5.2.1 Statoil sitt reassuranseprogram for offshore drift

For offshore drift på norsk kontinentalsokkel operer Stafor utelukkende som et direkte tegnende captive.

Stafor benytter begrepet kapasitet om hvor stor egenregningsrisiko de kan avdekke i captivet per enhet, denne settes og differensieres for enkeltstående skadehendelser ("single events") og akkumulerte skadehendelser ("clash events"). Den endelige egenregningsgraden fastsettes hvert år av Stafors styre, etterprøvet av kontrollkomiteen.⁹⁵ Per 2010 er egenregningskapasiteten⁹⁶ til Stafor på 1,016 milliarder dollar for akkumulerte skadehendelser. Dette er ifølge uoffisielle utsagn fra Stafor selv per tid verdens største offshore forsikringskapasitet. Til sammenligning så har Jupiter Insurance Ltd., (British Petroleum sitt captive) en oppgitt forsikringskapasitet på 700 millioner dollar.⁹⁷

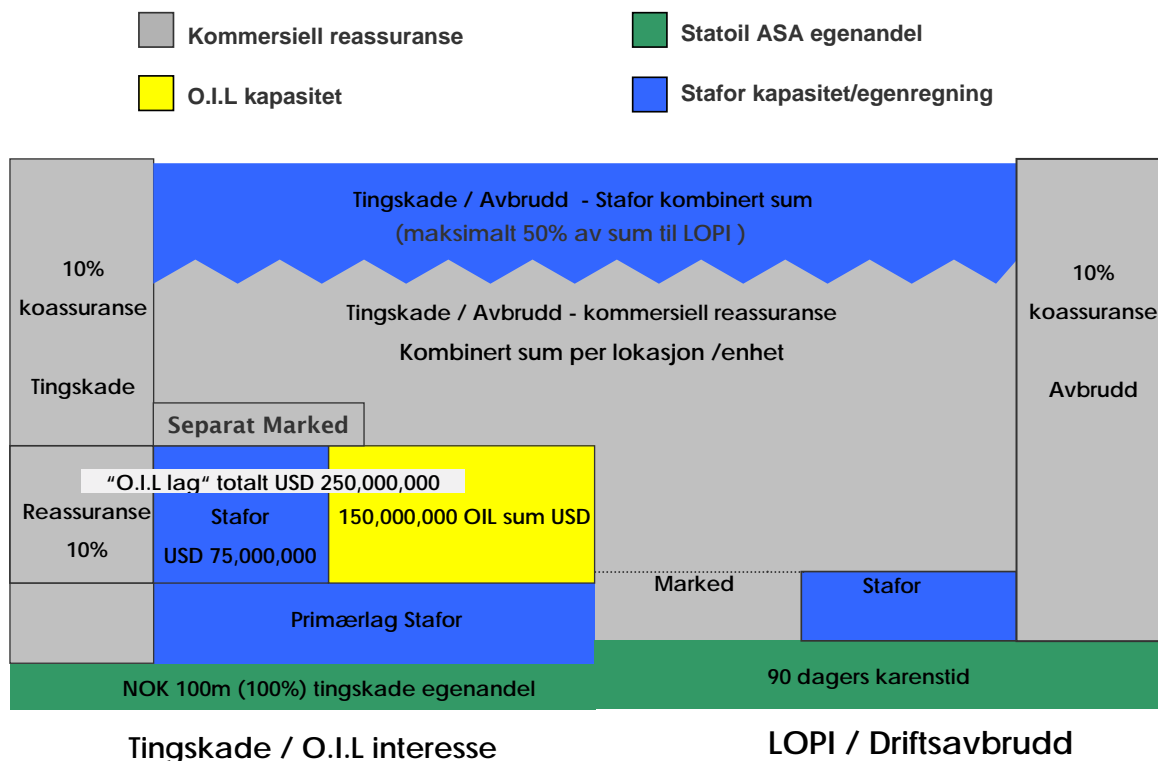
⁹⁵ Kontrollkomiteen – konserninternt organ for ettersyn av Stafor sin virksomhet. Kravet til en intern kontrollkomite er hjemlet i Forsikringsvirksomhetsloven § 5-5

⁹⁶ Besluttet egenregningskapasitet i Statoil forsikring for 2010, beregnet for et "worst case" skadescenario.

⁹⁷ BestLink. - Det er ikke tilgjengelig informasjon om hvorvidt dette tallet omfatter kun egenregningsmaksimalen eller også reassuranse i bakhånd.

Allikevel er ikke denne egenregningsmaksimalen i mange tilfeller stor nok til at captivet kan avdekke en risiko alene. Som nevnt er derfor solid og adekvat reassuranse med et panel bak som kan stille den nødvendige sikkerheten meget viktig. Illustrasjonen nedenfor viser Stafors reassuranseprogram for 2010 og hvordan egenregningen samt cederingen ut til reassurandører i de forskjellige lag foregår i captivet.

98

De ulike fargene viser hvor de forskjellige aktørene i programmet er eksponert. De grå feltene er det kommersielle markedet, og som man kan se dekker de opp fra første krone for en 10 prosent koassuranseandel på både avbrudd og tingskade. Dette er prissettingsmekanismen Stafor bruker for sin risikopremie ut til forretningsenhetene. Gjennom å benytte det kommersielle markedet til å sette denne risikopremien og beholde

⁹⁸ Illustrasjonen er egenkomponert, men basert på en konsernintern modell og gjengitt med tillatelse fra Statoil Forsikring.

andeler i alle prissatte lag av dekningen vil Stafor til enhver tid ha en ”korrekt markedsmessig” prissetting av offshore risikoen.

Kort om motpartsforholdene

I denne avdekningen bak captivet finnes det flere motpartsforhold til reassurandører. Som direkte tegnende captive er Stafor ansvarlig for hele forsikringsbeløpet overfor Statoil ASA og deres datterselskaper, og vil i henhold til disse avtalene måtte hefte for skadeserstatninger selv om ikke reassurandørene kan innfri sine forpliktelser overfor captivet. Stafor, som de fleste andre forsikringsselskaper, stiller krav til en reassurandørs soliditet og her er den mest brukte målefaktoren et selskaps kredittrating. Hovedregelen til Stafor er krav om minimumsrating A- (S&P) ⁹⁹ for reassurandører i langsiktige avtaler, men har som prinsipp at unntak kan gjøres for aktører med rating BBB+ for avtaleforhold inntil 12 måneders varighet.

Hva gjelder bruken av oppsigelsesklausuler i reassuranseavtalene har Stafor her, etter mitt syn, et reflektert og profesjonelt forhold til sine reassurandørers finansielle situasjon. I tillegg til soliditetskravet søker de å benytte en standard markedsmessig reassuranseavtaleklausul ¹⁰⁰ som gir captivet en mulighet til kansellering dersom det skjer endring i de materielle forhold (”material changes”) som ligger til grunn for reassuranseavtalen. Slike materielle endringer omfatter også motpartenes finansielle situasjon, herunder nedgradering av kredittrating. Den benyttede klausulen oppstiller ingen regel om øyeblikkelig opphør av avtaleforholdet, og er således mild i forhold til andre forekomne nedgraderingsklausuler. Den gir allikevel Stafor en åpning til å revurdere situasjonen, avhengig av hvor alvorlig nedgraderingen er, eller hvilke andre konkrete forhold hos reassurandøren den skyldes.

---

⁹⁹ Standard & Poor’s kredittrating er et anerkjent målingsystem for kredittverdighet og soliditet på aktører innen skadeforsikring. Den langsiktige gradskalaen har 14 trinn og hvor AAA er det høyeste, og hvor D er tilnærmet konkurs.

¹⁰⁰ Special Cancellation Provision Reinsurance Clause – 385EA.

5.2.2 Stafor sin konkrete bruk av O.I.L. i reassuranseprogrammet

Av illustrasjonen overfor kan man lese at i 2010 kjøper Stafor nå O.I.L.s dekning kun i standardpoolen. Som forklart i behandlingen av O.I.L. ovenfor vil det medføre en forsikringssum på 150 millioner dollar, som gjenspeiles i en retropremie med de isolerte skader per år, fordelt over de neste 5 årene med 20 % per år. Stafor tar selv inn de siste 40 % (100 millioner dollar), og er en av få medlemmer som ikke reassurerer dette i de alternative poolene. Som illustrasjonen viser beholder Stafor 75 millioner dollar selv i egenregning, og de resterende 25 prosent av denne risikoen dekkes av koassuransesøylen. Dette medfører at det totale "O.I.L.-laget" i reassuranseprogrammet til sammen oppnår full forsikringssum på 250 millioner dollar. Stafor sin benyttelse av poolmekanismene slik som beskrevet over gir et så forutsigbart bilde som mulig av den gjensidige mekanismen.

5.2.3 Effektiv og korrekt markedsprising

Et spørsmål man kan stille seg etter beskrivelsen ovenfor er: Hvordan beregnes forsikringspremien de ulike konsernselskapene skal betale til captivet der avdekning tegnes direkte inn i captivet? Basert på illustrasjonen i del 5.2.1 vil jeg nedenfor kort gjøre rede for den praktiske løsningen.

Som en del av Statoils forsikringspolicy¹⁰¹ er det nedfestet at Stafor aldri skal sette risikopremien, aldri sette vilkår for dekningen og heller aldri gjøre opp/justere skader.

I hovedsak finnes det to grunnleggende modeller for beregning av risikopremie for et captive forsikringsselskap; *markedsprismetode*¹⁰² og *kost-pluss metode*.¹⁰³

---

¹⁰¹ WR 1857

¹⁰² Markedsprising er basert på markedets pris. Forskuddspremie satt ut ifra antatt skadefrekvens og omfang, basert på erfaring og statistikk, iberegnet en antatt profitt som avkastning på tilbudt kapasitet.

Når det gjelder de forsikringsprogrammene hvor captivet er direkte forsikringsgiver til enhetene er reassuransestrukturen lagt opp på en slik måte at reassuransepanelet deltar i, og prissetter risikoen for en andel fra første krone, slik at Stafor's egenregning får nettopp en markedsmessig prissetting. Dette prissjiktets *lead underwriter* baserer prisingen på eksponeringen av egen kapasitet i en koassuranseandel av den direkte risikoen, frontet av Stafor. På denne måten unngår, slik jeg ser det, captivet eventuelle interessekonfliktspørsmål i forbindelse med prising av risiko for morselskapet i de direkte forsikringsprogrammene. Dette ved å utelukkende bruke det kommersielle markedet som prisstyringsverktøy for også den direkte forsikringen mellom konsernet og Stafor.

Samtlige reassurandører deltar med totalt 10 % andel fra første krone over den operasjonelle egenandelen, og setter således risikopremien for direktepolisene som Stafor utsteder til forretningsenhetene. Dagens metode for prissetting av risiko direkte avdekket i Stafor, samt det faktum at den samme mekanismen benyttes for beregning av og utbetaling av skadeserstatning derfra, er slik jeg ser det, så nært prissetting for en ren kommersiell avdekning man kan komme med virksomhet av Statoil's kaliber. Søylen vil ha den samme funksjon som en *lead underwriter's* andel vil ha i et koassuranseprogram. Forskjellen er at det resterende panelet der vil bestå av aktører (såkalte *followers*) i det kommersielle markedet, og ikke et captive.

I tilfeller hvor Stafor ikke utsteder og fronter direktepolisene selv, men deltar som koassurandør, vil premieberegning og vilkår settes av *lead underwriter* i koassuranseprogrammet. Prisingen av risikoen captivet beholder vil dermed også her være markedsstyrt. Stafor vurderer risikoen og deltar på lik linje med andre *followers* i koassuransestrukturen på forsikringsmessig kommersiell basis.

---

¹⁰³ Kost-pluss metoden er en etterskuddsvis beregningsmetode. Aktuelle skade- og driftskostnader legges til grunn, og adderes et plusspåslag som skal dekke opp kostnader som er forbundet med å administrere og fronte risikoen, inkludert en begrenset margin.

Det kan videre tenkes forsikringsforhold der Stafor ønsker å ta risikoen direkte, men hvor det er behov for et frontingarrangement som mellomledd, av juridiske årsaker.

Her er det klart at for Stafor sin del vil det være fordelaktig med en frontingpartner som har en kompetent organisasjon, slik at frontende selskap gjennomfører underwritingen og setter en markedsmessig korrekt risikopremie på frontingpolisen til den aktuelle juridiske forretningsenheten. Videre her vil det være fordelaktig om frontingpartneren har kapasitet til å delta også med en begrenset andel. På denne måten får Stafor, som reassurandør av frontingarrangementet, en "korrekt markedsmessig risikopremie" også for den risikoen de avdekker som reassuransecaptive.

6 Oppsummering og konklusjon

Jeg vil avslutningsvis kort oppsummere noen av avhandlingens hovedpunkter.

Captive Selskaper

Det har vist seg at captive selskaper har ingen særskilt regulering i norsk rett. Norge har få captive, og behovet for en særskilt regulering er kanskje heller ikke tilstede. Ved å regulere captiver på tilsvarende måte som ordinære skadeforsikringsselskap sørger man for at captivene har en tilfredsstillende solvenskapital og soliditet. Generelt bør det bemerkes at ved forsikring i et heleid konserninternt captive flyttes risikoen i første omgang kun rundt i konsernsfæren, til et datter- eller søsterselskap av forsikringstaker. Derfor vil et captive som over tid tjener penger på forsikringsvirksomheten være lønnsomt, men i motsatt tilfelle kan det vise seg å bli en betydelig tapspost i konsernbalansen.

Statoil Forsikring

Fremstillingen har beskrevet Stafors metode og struktur samt bruken av kommersielle markeder og gjensidige løsninger for alternativ risikofinansiering. Det er tydelig at captivet er en nøkkel for Statoils behov for adekvat risikoavdekning, og det er et omfattende konserninternt samspill for å forsikre virksomheten. Samtidig har Stafor gjennom 25 år vokst seg til å bli en gigant innen oljeforsikring, også i et internasjonalt perspektiv.

Fronting

Jurisdiksjonelle skranker setter begrensinger for captivenes internasjonale virksomhet. En fortsatt internasjonal ekspansjon blant oljeselskapene og en utstrakt bruk av captiver vil derfor opprettholde behovet for fronting også i fremtiden. Statoil har for tiden virksomhet i 34 land og med tanke på at ”*captivet skal være et verktøy for å optimalisere konsernets risikoprofil*”, er det naturlig at også Stafor vil ha et økende behov for fronting gjennom avdekningen av internasjonal risiko for morselskapet. Bruken av aktive frontere som prissetter, men også selv deltar i avdekningen sammen med captivet, vil sikre en korrekt markedspris, noe som bidrar til å fjerne grunnlag for tvil omkring premieberegningene.

Oil Insurance Limited

Studiet av O.I.L. viser en kompleks og dynamisk gjensidig mekanisme som har evne til å tilpasse seg medlemmenes behov gjennom oppdateringer av egen virksomhet. Dette er i tråd med hensikten bak opprettelsen for 38 år siden og O.I.L. vil sannsynligvis vokse med oljeselskapene også inn i fremtiden.

Stafor samarbeidsforhold med SPFF:

Selve prosessen undertiden er anerkjent gjennom en utvidende tolkning av de opprinnelige retningslinjer som ble nedfestet under etableringen av SPFF. De to største aktørene på norsk kontinentalsokkel sørger for at utviklingen av forsikringsdekningene følger utviklingen tilsvarende sokkelens aktivitet, nedfestet i lov og forarbeider og gjennom mye instruks fra OED. Det er en kontinuerlig dialog mellom Statoil og Petoro, og dette er forankret i hovedregelen om å følge Statoil sin filosofi for forsikring.

En sammenligning til en captivemekanisme kan derfor klart trekkes på en rekke punkter for SPFFs premieavsetninger og premieberegningsmetoder. Imidlertid er det klart at Petroleumsforsikringsfondet som en del av Statens selvassurans prinsipp ikke kan defineres som et captive forsikringsselskap, med de skranker og driftsforutsetninger som ligger til grunn for slike, behandlet i del 2 ovenfor. Jeg bemerker også igjen at Statens ordninger er unntatt¹⁰⁴ forsikringsvirksomhetslovens skranker.

En personlig refleksjon i forbindelse med at SDØE sine avsetninger til fondet skal være et speilbilde av Statoil sine forsikringer er: Den samme staten som har besluttet og fulgt denne lovfestede modellen siden midten av 80-tallet er i rettslig tvist med Stafor om feil premieberegning og tilbakebetaling av inntil 545 millioner kroner i skattefordel for perioden 1993-1997. Satt på spissen, betyr det at dersom det i fremtiden skulle foreligge en rettskraftig dom på at Stafor må tilbakebetale skatt, og OED har avsatt premie på samme

---

¹⁰⁴ Forsikringsvirksomhetsloven §15-1.

måte gjennom perioden, skal da også avsetningene til Statens Petroleumsforsikringsfond rekalkuleres og føres tilbake over statsbudsjettet? Eller vil staten gjennom OED på sin side fortsatt være fornøyd med premieberegningen og avsetninger for sine interesser på norsk sokkel?

Avslutningsvis bemerkes det at Statens Petroleumsforsikringsfonds reserver ved utgangen av 2008 hadde en antatt størrelse på ca. 21 milliarder kroner,¹⁰⁵ og at denne sofistikerte formen for selvassuransé ser ut til å ha skapt solide reserver for SDØE sin virksomhet på sokkelen. Dersom en katastrofehendelse skulle finne sted på norsk kontinentalsokkel kan det virke som om både Statoil og statens eget fond vil ha finansielle muskler til å dekke dette og sikre videre drift.

Fremstillingen har vist at samspillet mellom sofistikerte former for egenrisiko i form av captive selskaper, gjensidige mekanismer samt internasjonale medhjelpere er essensielt for at oljeselskapene skal kunne ha en ”*rimelig forsikringsdekning*” i forhold til erstatningsansvar de kan pådra seg gjennom virksomheten. Dette medfører naturligvis også økte muligheter til å sikre fortsatt drift dersom en katastrofe skulle inntreffe.

---

¹⁰⁵ Ref. http://www.regjeringen.no/nb/dep/oed/tema/statlig_engasjement_i_petroleumsvirksomh/statens-petroleumsforsikringsfond.html?id=444367

7 Litteratur, lover, rettsavgjørelser og artikler

Litteratur

Wilhelmsen, Trine Lise	<i>Egenrisiko i Skadeforsikring</i> . Oslo (1989)
Arntzen, Andreas	<i>Ansvarsforsikring</i> . Oslo (2000)
Adkisson, Jay D.	<i>Captive Insurance Companies</i> . Lincoln (2006)
Wilhelmsen & Bull	<i>Handbook in Hull Insurance</i> . Oslo (2007)
Bull, Hans Jacob	<i>Forsikringsrett</i> . Oslo (2008)
Klingenschmid, Florian	<i>Captive Insurance Companies in Risk Management</i> . (2008)
Sharp, David.	<i>Upstream and Offshore Energy Insurance</i> . London (2009)

Lovregister

Lov om tilsynet for kredittinstitusjoner, forsikringsselskaper og verdipapirhandel mv. av 7. des 1956 nr. 1.
Lov om statens petroleumsforsikringsfond, 1986 nr. 23
Lov om forsikringsavtaler, 1986 nr.69
Lov om Petroleumsvirksomhet, 1996 nr.72
Lov om forsikringsselskaper, pensjonsforetak og deres virksomhet mv., 2005 nr. 44

Forskrifter

FOR 1995 nr. 482 *Forskrift om beregning av solvensmarginkrav og solvensmarginkapital for norske skadeforsikringsselskaper og gjenforsikringsselskaper*.
FOR 1997 nr. 653 *Forskrift til lov om Petroleumsvirksomhet*.
FOR 2006 nr. 1616 *Forskrift om minstekrav til kapitaldekning i forsikringsselskaper, pensjonskasser, innskuddspensjonsforetak og holdingsselskap i forsikringskonsern*.

Forarbeider

Ot.prp.nr.37 (1985-1986) *Om lov om statens petroleumsforsikringsfond*
NOU 2008:20 *Skadeforsikringsselskapenes virksomhet*.

Brev/notater

Fin.dep.Arbeidsnotat nr. 3. *Utredning om statens selvassurans* (1998)

Høyesterettsavgjørelser

Rt 1995 s. 124	<i>Dowell Schlumberger mot Staten</i>
Rt. 2001 s.1265	<i>Agip mot Staten</i>
Rt.2002 s. 1247	<i>Amoco mot Staten</i>

Underrettsavgjørelser

Oslo Byrett, 17.april 2000	<i>Statoil mot Staten</i>
LB-2006 nr. 88410	<i>Norsk Hydro Produksjon mot Staten</i>
TOSLO-2006-13767	<i>Statoil mot Staten</i>

Artikler

Skaar, Arvid Aage	<i>Vertikal forsikring –fradragsrett for forsikringstakers premie til datterselskap (captive). Publisert RoR, 1999 s.42</i>
Clyde & Co LLP.	<i>Latin America Focus, Brazil: Insurance & Reinsurance Update. London (2009)</i>

Internett

Finanstilsynet - Konsesjonsregisteret

<http://finansstilsynet.no/no/Venstremeny/Konsesjonsregister/>

Bestlink – A.M.Best (informasjonsverktøy med brukerbegrenset tilgang til ressursene)

<http://bestlink.ambest.com>

Reassuranse - FNH

<http://fnh.no/no/Hoved/Fakta/Skedeforsikring/Skedeforsikring-a---a/Reassuranse>

O.I.L. – Oil Insurance Limited

<http://www.oil.bm>

Petoro – Statens Direkte Økonomiske Engasjement i oljevirksomheten på norsk sokkel

http://www.regjeringen.no/nb/dep/oed/tema/statlig_engasjement_i_petroleumsvirksomh.ht ml